

[EUTANÀSIA EN ANIMALS DE PRODUCCIÓ: una aproximació a la realitat pràctica]

Reflexió i revisió ètica i legal sobre l'eutanàsia en animals de producció no acceptats a escorxadors

Oriol Talló, Francesc Tribó, Ferran Valls i Marçal Verdú, els autors d'aquest treball, constaten que aquest document ha estat elaborat en base a la bibliografia presentada i a l'experiència i esforç de reflexió de cada un dels integrants. Assegurem, doncs, l'originalitat d'aquest treball.

Malgrat conèixer la normativa al respecte, ens seria del tot impossible (i considerariem injust) assignar apartats del treball individualment, ja que en aquest treball el debat i la feina en grup, així com el constant traspàs d'informació entre els autors, ha conformat els apartats existents. No hi ha manera, doncs, d'assignar un nom i cognom a cada part, ja que aquestes són fruit de la participació de tots quatre.

Considerem que el treball es mereix una valoració global i que tots els autors som corresponsables del resultat final. Esperem que aquesta postura no causi cap problemàtica al/s avaluador/s.

Gràcies.

**Oriol Talló
(45648419C)**

**Marçal Verdú
(41000836R)**

**Francesc Tribó
(43725514F)**

**Ferran Valls
(47910387F)**

Pròleg

dels autors

“Una vida que ha de lluitar constantment per la vida no és una vida.”

Menandro (342 aC - 292 aC)

“Benestar animal” és un concepte que va adquirint més importància dia rere dia i, constantment, va ampliant el seu significat. De cenyir-se a que els animals no patissin danys físics, va incorporar l’element de la conscienciació i importància de l’estrès sofert pels animals en règim de producció intensiu, o bé, altres problemes de caire psíquic relacionats. Eminentment, l’avenç continu en matèria de Benestar animal, en termes teòrics i també d’aplicació pràctica, arriba a assolir una fita força complexa de tractar com és la dignitat animal al voltant de la mort. Aquesta és la idea que pretén fer ressonar aquest treball, el motiu principal que ha empès als autors a abordar aquesta temàtica.

Els escorxadors tenen actualment una gran importància, ja que són, en alguns aspectes, responsables de gran part de l’alimentació de la població i del control de moltes malalties transmeses a través del consum de productes d’origen animal. El gran volum d’animals que hi passen ha fet que el mètode de sacrifici dels animals s’hagi modificat i millorat fins arribar a un punt en que l’eficiència i l’ètica, en la manera de fer-ho, es podrien considerar acceptables.

Malgrat això, no tots els animals de producció acaben arribant a l’escorxador i sent sacrificats de manera ètica i respectuosa. Un nombre important d’aquests moren a l’explotació per diverses causes. Aquest fet ens va fer pensar en els animals que, malgrat no ser aptes per anar a l’escorxador (per la raó que sigui), no es moren ràpidament (malaltia fulminant, traumatisme mortal, etc.).

Què passa, doncs, amb els animals malalts que no responen al tractament? Què es fa amb els animals terminals? I amb els que tenen una qualitat de vida llastimosa i/o que sofreixen constantment? Se’ls practica l’eutanàsia als animals en aquestes situacions o es deixa que morin per inanició o per les pròpies complicacions de la malaltia? Si es sacrifiquen, qui ho fa, el veterinari o els treballadors de la granja o el propi ramader? Mitjançant quins mètodes?

Per tot plegat, hem procurat realitzar una aproximació experimentada i fonamentada a granja per conèixer amb les circumstàncies que envolten la pràctica del sacrifici animal. Hem volgut conèixer de primera mà el pensament i l’opinió de ramaders i veterinaris en relació a la temàtica d’estudi. Hem cregut oportú fer una revisió de la legislació existent que fa referència a l’objecte d’estudi del present treball i, alhora, esforçar-nos a fer un judici objectiu, concís i realista del seu contingut i aplicació.

Esperem que els agradi.

Bellaterra, 18 de gener de 2010

O. Talló, F. Tribó, F. Valls, M. Verdú

Índex

• INTRODUCCIÓ.....	pàg. 1
• SITUACIONS TIPUS: PLANTEJAMENTS.....	pàg. 4
• EUTANÀSIA.....	pàg. 8
• MÈTODES D'EUTANÀSIA.....	pàg. 11
• EL DOLOR.....	pàg. 22
• LEGISLACIÓ.....	pàg. 27
• L'ÈTICA PROFESSIONAL DEL VETERINARI DE CAMP.....	pàg. 37
• ESCORXADORS.....	pàg. 42
• IMPLICACIONS ECONÒMIQUES DE LA PRÀCTICA DE L'EUTANÀSIA.....	pàg. 44
• TREBALL DE CAMP: ENQUESTES.....	pàg. 49
• SITUACIONS TIPUS: DISCUSSIÓ.....	pàg. 72
• CONCLUSIONS.....	pàg. 78
BIBLIOGRAFIA.....	pàg. 80

Introducció

**"Sostinc que quant més indefensa és una criatura, més drets té a ser protegida per l'home
contra la crueltat de l'home."**

Mahatma Gandhi (1869 – 1948), sobre el sacrifici d'animals

La conscienciació social sobre la importància del benestar animal, així com altres aspectes ètics enfocats al respecte per als animals, han anat en augment durant els últims anys especialment a Europa i Amèrica del nord. A Catalunya, les creixents veus crítiques amb les esmentades “festes culturals” on es maltracta animals; el canvi de l’actitud i l’augment de la serietat amb què els propietaris cuiden els animals de companyia; o el naixement de l’agricultura i ramaderia ecològica; són alguns dels molts casos que demostren que la societat manté un nou punt de vista pel que fa al respecte que es mereixen els animals. Amb la creació de lleis sobre benestar i protecció animal (les antigues **Llei 3/1988** i **Llei 22/2003** amb les modificacions fetes pel **capítol I** de la **Llei 12/2006**, unificades en la **2/2008**, entre altres) queda patent que aquesta actitud no només és ciutadana, sinó que també hi ha una voluntat política de començar a regular aquests reclams socials que fins fa poques dècades estaven totalment relegats a la actitud amb què cada ramader o propietari tractava els seus animals.

Els sectors on els canvis en favor de l’augment la qualitat de vida animal han estat més dificultosos i han causat més problemàtica han estat, segurament, el de la producció animal i el de les “festes culturals”. Aquest últim per l’arrelament de la pràctica de certes tradicions i l’arrossegament d’una mentalitat poc oberta pel respecte per la vida no humana. Pel que fa a la producció animal, es multipliquen les causes: el fet de que l’aplicació de mesures de benestar animal vagin totalment en contra de la mentalitat del sector, que no deixa de ser un sector econòmic que es mou amb l’objectiu d’aconseguir el màxim benefici amb el mínim de costos; el menor contacte directe de les explotacions amb la societat en general que porta com a conseqüència estar sotmeses a una menor pressió social; o el fet de que el consumidor, com a resposta a la demanda d’aquest benestar animal, rebi una penalització en forma d’encariment del producte; en són alguns exemples.

Amb la creació del **Reial Decret 348/2000**, modificat pel **Reial Decret 441/2001**, es va obrir un nou panorama pel que fa al benestar animal en el context de la producció, sector que ha quedat moltes vegades al marge o relegat a un segon pla pel que fa als canvis legislatius en matèria de qualitat de vida.

No obstant, dins de l’amplíssim ventall d’actuacions i conceptes que engloba el benestar animal o l’assoliment d’un respecte profund i seriós vers aquests, un dels més importants és l’aplicació de l’eutanàsia, aspecte que no es tracta en les lleis esmentades anteriorment.

L’eutanàsia, definida en el **Reial Decret 254/2000** com a “acte pel qual es provoca la mort d’una manera plàcida, sense dolor, temor ni ansietat”, és ja de per si un concepte que ha portat molta polèmica, tant en humans com en animals.

La incapacitat d’assolir un alt nivell de comunicació entre humà i animal o les limitacions de la medicina veterinària actual per a resoldre certes malalties i/o situacions patològiques (falta de coneixements o de suport econòmic) fan que l’eutanàsia en la veterinària de petits animals sigui una actuació molt usual.

A causa d'això, i de l'estreta relació afectiva entre propietaris i animal, el respecte i la manera de portar a terme el sacrifici d'aquest és sempre l'adequat o, si més no, s'acosta en l'actitud i mètode als que haurien d'esperar-se en una societat conscienciada amb el dret de qualsevol animal viu a morir dignament.

La comentada freqüent utilització de la eutanàsia en la veterinària de petits animals (i també en zoològics o centres de treball amb animals salvatges) ha fet que aquesta tingués un cert pes en les lleis relacionades amb la veterinària en forma d'articles específics en lleis de protecció dels animals (**Reial Decret 254/2000** i **article 11 de la Llei 22/2003**), regularitzant els mètodes, les situacions i el personal autoritzat a aplicar-la. En pràcticament la totalitat de les lleis regulades que parlen d'eutanàsia, la veterinària de producció se'n queda al marge. Termes com "animals de companyia", "propietaris", o fins i tot esmenes concretes sobre a quins animals afecta la llei en concret han fet que cap dels avenços aconseguits en matèria de regulació d'eutanàsia afecti i/o impliqui el món de la producció animal.

La producció animal es troba, doncs, orfe d'una o varies lleis que regulin l'eutanàsia dels animals d'explotacions quan aquests no compleixen els requisits per a entrar als escorxadors.

Situacions tipus

Plantejaments

“Existeix una gran diferència entre conèixer el camí i recórrer el camí.”

Andy i Larry Wachowski, guionistes del film *The Matrix* (1999)

L'eutanàsia pot entendre's de moltes maneres i hi ha divergències en la seva definició, com es tractarà en apartats posteriors, fet que pot fer aparèixer fàcilment discordances o falta de comprensió del lector respecte al concepte d'eutanàsia i a les situacions concretes que els autors exposen seguidament. En aquest treball els autors es centren en l'aplicació de l'eutanàsia individual dins l'explotació, és a dir, obvien el sacrifici a escorxadors i el sacrifici com a eina de control i prevenció epidemiològica per solucionar la irrupció de malalties infeccioses.

Sovint un exemple serveix per a aclarir conceptes que deguda a l'amplitud d'aquests i a les moltes interpretacions possibles costen d'assimilar. A continuació es mostren tres situacions tipus (A, B i C) basades en casos reals, compartits per veterinaris i ramaders, que permeten comprendre amb més facilitat la disjuntiva exposada al pròleg i la realitat de la situació.

Assenyalar que en l'apartat de **SITUACIONS TIPUS: discussió** (pàg.), a les darreries de la lectura del treball, es presentarà la revisió feta pels autors sobre aquestes tres situacions tipus.

Animem al lector a reflexionar entorn les situacions proposades i extreure'n algunes conclusions personals.

SITUACIÓ TIPUS A

En una explotació porcina, hi ha una truja que va patir una ferida a la columna, a nivell lumbar, la qual va progressar en una mielitis provocant paraplegia de les extremitats posteriors i deixant l'animal sense mobilitat (paraplegia no ambulatoria).

El ramader es troba en una situació en la qual té una truja improductiva i que no és acceptada a l'escorxador al no poder entrar-hi per si sola.

El manteniment de la truja li suposa un cost que no és compensat perquè aquesta no produeix, de manera que, al ser reticent a practicar una eutanàsia a la granja, el ramader decideix aïllar la truja en qüestió sense menjar ni beure fins que aquesta es mori per inanició.

- És ètic que es deixi morir un animal d'inanició?
- Haurien d'acceptar els escorxadors animals com la truja de la situació tipus A?

SITUACIÓ TIPUS B

En una explotació de vaques lleteres, una vaca de 4t part va tenir un part distòcic amb forces complicacions en la sortida del fetus. A les 2 hores post part, el ramader se la va trobar a terra eixarrancada (*oberta de cames, causat per una paràlisi bilateral del nervi obturador que paralitza els músculs abductors*). Mitjançant un tractor i uns arnesos la van aconseguir posar de peu i el veterinari li va administrar vitamina B. L'endemà al matí un altre treballador se la va tornar a trobar eixarrancada a terra. Altre cop, amb el tractor i els arnesos la van tornar a posar dreta. Ben entrada la nit del mateix dia, el ramader, que havia anat a la granja per un part, se la torna a trobar a terra.

Aquest, cansat, decideix esperar a demà i practicar-li una eutanàsia, ja que aquella vaca és un animal que no podrà tornar a parir i que tampoc es pot munyir.

L'endemà a mig matí, el ramader li encarrega a un treballador que agafi un mall i, mitjançant un cop al cap (*traumatisme craniencefàlic*) li produeixi a la vaca la mort.

El treballador, tot i que no li fa gràcia haver de fer-ho, intenta complir amb la feina. Al cap de mitja hora aconsegueix sacrificar l'animal amb moltes dificultats i després d'una multitud de cops.

- **S'ha d'aplicar eutanàsia a animals que, malgrat no ser productius i/o no poder extreure'n cap guany econòmic amb la seva mort, no estan soffrint?**
- **És correcta la manera com el treballador procedeix a sacrificar la vaca?**
- **S'ha de poder negar un treballador a ser el botxí de l'animal si èticament no troba acceptable la mort d'aquest o la manera de dur-la a terme?**

SITUACIÓ TIPUS C

En una explotació de producció cavalls de carn, el veterinari es troba amb un animal postrat a terra, que renilla i que contínuament fa moviments denotant un dolor intens constant. El ramader li explica que fa un dia i mig que està sofrint així i que no havia fet cap actuació perquè es pensava que l'animal moriria al cap de poques hores.

El veterinari li pregunta si ha observat cap signe d'empitjorament respecte a la primera vegada que se'l va trobar postrat i amb els signes de dolor agut. El ramader considera que està pràcticament igual però que renilla una mica més.

El veterinari observa l'animal i diagnostica un procés patològic greu i molt dolorós en estat avançat. No hi ha manera de salvar l'animal, però aquest segueix sofrint.

També li suggereix al ramader una eutanàsia per evitar que l'animal segueixi patint, però el ramader l'avis de que ell no en pagarà el cost ja que no es pot permetre despeses "innecessàries", considerant que l'animal acabarà morint en poques hores o pocs dies degut al propi procés de la malaltia.

El veterinari no eutanàsia l'animal i aquest segueix patint fins que mor al cap de 18 hores.

- És ètic no actuar amb un animal que està sofrint, deixant que mori per culpa de la pròpia malaltia?
- Hauria d'actuar el veterinari independentment de la voluntat del ramader?
- Hauria d'estar obligat el ramader a l'aplicació de l'eutanàsia en animals que es trobin en situacions com la tipus C?

Eutanàsia

“Si un ser sofreix, no pot existir justificació moral per a refusar prendre aquell sofriment en consideració. No importa la naturalesa del ser, el principi d’igualtat requereix que el seu sofriment es consideri igual al sofriment semblant de qualsevol altre ser.”

Jeremy Bentham (1748 – 1832)

Tot i que la majoria de persones tenen una idea generalitzada del que representa el terme eutanàsia, la idea real i concreta es complica al consultar diccionaris i fonts.

Malgrat tenir una etimologia senzilla procedent de les arrels gregues “eu” bo i “thanatos” mort, i que per tan, podríem entendre com a “bona mort”, no s’aconsegueix una unanimitat quan es tracta de definir-la més a fons. Per tal d’ajudar en aquesta tasca, a continuació exposem diferents definicions que es poden trobar d’eutanàsia.

Segons el Diccionario de la lengua española de la Real Academia Española (RAE) és:

“Acción u omisión que, para evitar sufrimientos a los pacientes desahuciados, acelera su muerte con su consentimiento o sin él”

I també apareix una definició mèdica:

“Muerte sin sufrimiento físico”

En el cas del Diccionari de la llengua catalana del Institut d’Estudis Catalans (IEC) hi ha 3 acceptacions totes des del punt de vista mèdic i diferència entre eutanàsia activa i passiva:

“Mort sense sofriment”

“Eutanàsia activa: Mort sense sofriment provocada a una persona que es troba en fase terminal o es troba en un estat d’inconsciència irrecuperable”

“Eutanàsia passiva: Mort sense sofriment que s’esdevé quan no s’apliquen o es deixen d’aplicar els mitjans per perllongar la vida d’una persona en la fase terminal d’una malaltia o en un estat d’inconsciència irrecuperable”

Per últim cal comentar la definició legal, definida en el **Decret 254/2000** com a:

“Acte pel qual es provoca la mort d’una manera plàcida, sense dolor, temor ni ansietat”

Es pot observar que totes concorden amb el fet de que es tracta d’aconseguir una mort sense dolor per l’individu, però no totes especifiquen a l’hora de definir les situacions en les quals seria convenient l’eutanàsia, com és el cas de la definició legal.

Els autors entenem l’eutanàsia com una mort humanitzadora, una manera d’evitar un patiment innecessari a un animal que està malalt, sofrint, amb una mala qualitat de vida, i pel qual no hi ha tractament.

Aquesta definició, es podria entendre com una definició ideal i utòpica d’eutanàsia, l’eutanàsia tal com ho entén qualsevol persona, quan es pensa en persones.

No obstant, la realitat és que al món de la producció hi haurà altres situacions en les quals l’eutanàsia també serà una *bona* opció o, si més no, la *millor* opció factible. És a dir, els apunts de “fase terminal” i “consciència irrecuperable” de les diferents definicions citades, no sempre estaran presents en la realitat de l’eutanàsia en producció animal.

Aquesta és la gran diferència entre el concepte humà i/o veterinari d'animals de companyia d'eutanàsia i el concepte d'eutanàsia en les explotacions ramaderes. Per posar un exemple, davant d'animals que ja no són productius, malgrat no estar patint, és *millor* efectuar una eutanàsia que descuidar-los i deixar-los morir d'inanició, com passa algunes vegades. Tot i que des de un punt de vista ètic, cap de les dues opcions hauria de ser acceptable, aquest treball no pretén entrar en aquest altre gran debat, doncs pretén fer una revisió realista (a curt termini) sobre com està actualment la situació.

També és important comentar, que en el cas dels animals, la responsabilitat de les seves vides recau en ramaders, operaris o veterinaris. Són sobretot les persones que treballen amb animals de producció, doncs, les que han de ser conscients d'aquesta responsabilitat i comprendre i conèixer el *com*, el *quan* i el *perquè* en referència a l'aplicació d'eutanàsies.

Situacions d'aplicació de l'eutanàsia

Quan un animal de producció està malalt o lesionat, sempre es pot incloure en un dels següents 4 grups:

1. L'animal es pot tractar, ja sigui des d'un punt de vista científic com econòmic.
2. L'animal es pot transportar i sacrificar pel seu consum humà (escorxador).
3. L'animal es pot canviar d'ubicació, explotació per intentar solucionar el problema.
- 4. L'animal té com a millor opció l'eutanàsia.**

Tal com s'ha comentat anteriorment, el "quan" és una qüestió molt complexa quan es parla d'eutanàsia. És complicat establir uns criteris per decidir quan l'eutanàsia és la millor opció per l'animal, però a mode d'orientació es podrien plantejar les següents situacions:

1. Disminució de la producció.
2. Terapèutica no rentable.
3. Sospita de zoonosis.
4. Disminució de la qualitat de vida + Terapèutica no rentable (Malalties severes, incapacitat per aixecar-se o desplaçar-se per causes irreversibles, dolor intens).
5. Problema de maneig (per exemple, animals agressius).

L'eutanàsia en animals com a sortida o solució a situacions és una responsabilitat que les persones han de prendre's molt seriosament. La complexitat moral i ètica de la seva aplicació, la irreversibilitat de la seva execució i la ja esmentada diversitat de definicions, fan de la eutanàsia un concepte complex, canviant i difícil que cal que el món de producció animal treballi molt més a fons.

Mètodes d'eutanàsia

“Morir no és cap problema, però el dolor és una cosa molt seria.”

Henry Jakob Bigelow (1818 - 1890)

1. CONSIDERACIONS GENERALS

Factors a considerar en l'elecció del mètode d'eutanàsia

Quan l'eutanàsia és la millor opció, s'han de tenir en compte una sèrie d'aspectes en relació al mètode a escollir:

- **Seguretat del personal:** El mètode no ha d'exposar el productor ni als treballadors a riscos innecessaris.
- **Benestar de l'animal:** El mètode ha de minimitzar al màxim el dolor, la por i patiment de l'animal i causar una mort ràpida.
- **Experiència requerida:** Coneixements previs que s'han de tenir per poder realitzar el mètode.
- **Cost econòmic:** S'ha de tenir en compte el cost de la inversió inicial i el cost d'ús. Hi ha mètodes que comporten una inversió inicial important però que després el seu cost d'ús és molt baix.
- **Estètica/reticència del treballador:** Hi ha mètodes que segons opinió del productor o treballador resulten menys desagradables que altres, malgrat el grau de patiment o dolor sigui igual en tots els casos.
- **Limitacions practiques:** Aspectes o consideracions que restringeixen l'ús d'un mètode a uns determinats animals o situacions, o que requereixen un determinat equipament o que el seu ús està restringit a veterinaris.
- **Necessitat diagnòstica:** En determinats casos, es requeriran mostres de determinats teixits pel diagnòstic de la malaltia, i per tant, alguns mètodes no es podran utilitzar. Per exemple, quan es sospita de ràbia, no es pot danyar el teixit cerebral.

Es recomana dissenyar amb el veterinari de l'explotació un pla d'acció d'eutanàsia, basant-se en l'explotació en concret, l'equipament del qual es disposa, l'experiència dels operaris, etc., i que es revisi anualment. Es recomana que aquest pla sigui conegut per tots els treballadors i sigui accessible per una possible consulta. També és important que el veterinari ensenyi la correcta realització de cada un dels mètodes al productor i/o operaris.

Confirmació de la mort

Independentment del mètode d'eutanàsia escollit, s'ha de confirmar la mort:

- No presenta reflex ocular.
- No respira.
- Falta de batec cardíac.

El reflex corneal es comprova tocant el globus ocular i observant si l'animal parpelleja.

La respiració es pot valorar amb els moviments toràcics i s'ha de tenir en compte que en animals inconscients la respiració pot ser molt lenta i erràtica.

Altres senyals que posen de manifest una mala realització de l'eutanàsia són : reacció a estímuls dolorosos, vocalitzacions i moviments voluntaris (a vegades és difícil discriminar-los dels espasmes), l'obertura i tancament del bec en aus entre altres.

La falta de respiració i de batec cardíac durant 5 minuts pot ser utilitzat com a criteri per confirmar la mort.

2. MÈTODES D'EUTANÀSIA EN ELS DIFERENTS SECTORS DE PRODUCCIÓ

En aquest apartat, s'exposaran els diferents mètodes d'eutanàsia acceptables, des d'un punt de vista ètic, que hi ha a l'abast de ramaders, treballadors i veterinaris en l'actualitat. Es valoraran per cada mètode, els factors d'elecció establerts anteriorment. D'altra banda, es citaran també els mètodes considerats inacceptables. La majoria dels mètodes que s'exposaran a continuació estan recollits en el Reial Decret 54/1195, que tracta sobre la protecció dels animals en el moment del seu sacrifici o matança.

Summament important, comentar que els mètodes que s'exposaran a continuació són acceptables i respectuosos amb el benestar animal, sempre i quan, es realitzin de manera adequada. Per aquest motiu, és fonamental l'assessorament del veterinari i una bona formació de la persona que durà a terme el procés d'eutanàsia. Hi ha diferents mètodes que s'utilitzen en varis sectors de la producció, però que es tractaran només la primera vegada que apareguin, excepte si es necessari precisar algun aspecte.

És important comentar que cada vegada la investigació i la tecnologia avança més per obtenir mètodes menys dolorosos i que compleixin al peu de la lletra la definició d'eutanàsia, per aquest motiu, els mètodes que avui plantegem com acceptables d'aquí un temps es podrien considerar inacceptables.

També és important destacar, que en certs aspectes com per exemple el risc humà i el cost econòmic, els diferents estudis consultats discrepen lleugerament, de tal manera que ens hem basat en l'opinió majoritària de la comunitat científica i la nostra capacitat de raonament.

Mètodes d'eutanàsia en producció porcina

En primer lloc comentar que el sector porcí és fa una distinció molt acurada dels mètodes més adequats segons la fase productiva. A mesura que es va enumerant cada mètode, a sota del nom, es citaran les fases productives en les quals és convenient aplicar-los.

	Risc humà	Experiència requerida	Cost econòmic	Estètica	Limitacions pràctiques
Diòxid de carboni -Garrins ≤ 8kg	Baix. Utilitzar en una àrea ben ventilada.	Poca.	Inversió inicial molt elevada (4.000euros) + Cost per animal baix (1.5euros/grup d'animals)	Estrés respiratori. Espasmes musculars transitoris abans de la mort.	No gaire pràctic per animals adults.
Pistola -Garrins ≥ 8 kg -Engreix -Truges..	Moderat	Moderada .	Inversió inicial + Cost per animal moderat.	Sagnat en el punt d'impacte de la bala.	No apte per animals petits.
Bala captiva -Garrins ≥ 8 kg -Engreix -Truges	Moderat	Alta.	Inversió inicial (120-300euros) + Cost per animal baix (0,3-0,4euros/cartutx)	Sagnat en el punt d'impacte de la bala.+ Contraccions musculars	Requereix experiència, no apte per animals petits
Electrocució -Tots els animals.	Baix, si es fa apropiadament utilitzant cables d'atordiment elèctric comercials per bestiar porcí.	Moderada . Correcta col·locació dels elèctrodes .	Inversió inicial molt elevada (2.200-4.500 euros) + Cost per animal molt baix	Contraccions musculars.	Disposar d'una subministració 300 V d'electricitat
Sobredosis d'anestèsics . -Tots els animals.	Baix, si hi ha algú t'ajuda a subjectar l'animal.	Alta.	Cost per animal elevat.	Possible asfíxia al final.	Únicament veterinaris.
Traumatisme cranial (inclou ús martell) -Garrins ≤ 25 kg.	Molt baix.	Poca.	Ningun.	Resulta emocionalment inacceptable en molts casos.	Només en animals petits.

Diòxid de carboni: L'animal queda anestesià ràpidament i posteriorment mor degut a una parada cardiorespiratòria. És un mètode segur pel personal i és relativament segur. S'ha de realitzar en un lloc ben ventilat. La principal desavantatge és que presenta espasmes musculars transitoris.

Pistola i bala captiva: L'animal mor per penetració cerebral. Segons la mida de l'animal, aquest pot quedar només atordit. Per exemple, en animals reproductors, pot causar només atordiment, per aquest motiu es recomana seccionar l'artèria caròtida o l'artèria braquial, una vegada l'animal estigui atordit. Els dos mètodes són molt pràctics, sempre i quan el treballador estigui capacitat (coneixement arma, normes de seguretat i permís legal) i tingui amplia experiència.

La tècnica requereix una col·locació correcta de la pistola en l'animal i una elecció del cartutx adequat i de la longitud de pistó adequada segons l'edat i la mida de l'animal.

Si a més a més practica un dessagnat, s'accelera la parada cardíaca i disminueixen les convulsions i el pedaleig. En garrins només l'impacte de la bala captiva ja causa un dessagnat, però en el cas dels porcs d'engreix no és suficient. Es pot dessagnar la vena jugular o realitzar una punció transtoràcica del cor (es realitza de forma triple a nivell del 10è espai intercostal a 10cm del colze).

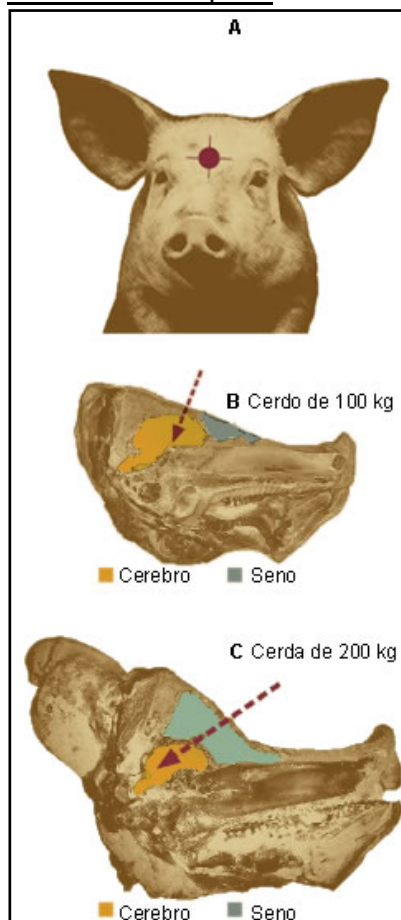
Es pot sedar l'animal amb azaperona, una butirofenona molt utilitzada en producció porcina. A l'estar l'animal sedat, es facilita l'ús de la pistola i només és necessari un operari.

En el cas de la pistola, no es requereix un contacte estret amb l'animal.

En algunes explotacions, amb garrins, s'utilitza un model comercial de bala captiva per conills. És ineficaç. La potència de la bala captiva per conills no és suficient pels garrins, i no sempre s'obté una pèrdua de consciència i no es respecta el benestar animal. Es necessitaria una bala captiva especialment dissenyada per garrins.

També s'hauran de prendre les corresponents normes de seguretat per evitar riscos. La posició correcta de la pistola és essencial per garantir el benestar animal i evitar el patiment de l'animal.

Ús de la bala captiva:

Recolzar la pistola en la línia mitja del front, per sobre dels ulls, inclinant la pistola cap a la cua i disparar.

En les imatges inferiors s'observa com canvia de mida la cavitat del sinus i com augmenta el gruix del crani. Per aquest motiu és important, escollir una longitud de pistó i una potència de cartutx adequada.

Electrocució: L'animal mor per hipòxia cerebral degut a una fibril·lació cardíaca durant un estat d'inconsciència. Es recomana realitzar el procés en dos passos. Primer, s'indueix l'estat d'inconsciència: es col·loquen dos elèctrodes, un a cada costat del cap. Si la col·locació és correcta, l'animal queda inconscient immediatament. En segon lloc, per provocar la fibril·lació cardíaca, es manté un elèctrode en la mateixa posició i es col·loca un altre elèctrode a l'extremitat posterior esquerra. En porcs adults, s'ha d'aplicar un mínim de 1.23A i 300V. Aquest mètode suposa un risc pel treballador, sobretot si els elèctrodes no estan ben col·locats o connectats. Es recomana utilitzar aparells comercials com a font d'energia que tenen un transformador aïllat que disminueix el risc per l'operari. Com a inconvenient, hi ha el fet que la seva aplicació és més lenta i pot ser un problema important si s'han de sacrificar varis porcs. També el fet de que és molt car.

Sobredosis anestèsics: L'animal mor per parada cardiorespiratòria degut a un pla anestèsic profund. S'administren via endovenosa barbitúrics i combinacions de pentobarbitals. El principal inconvenient és que ha de ser administrat per un veterinari, no el pot dur a terme un operari o el productor de l'explotació.

Traumatisme cranial (amb o sense martell): L'animal mor degut a fort cop al cap de l'animal. Per garantir el benestar animal, s'ha d'immobilitzar l'animal degut a que és fonamental que el cop sigui ferm, ràpid i amb determinació. Es recomana realitzar-lo de forma doble. La falta de decisió pot comportar un mal resultat. L'ús de martell és necessari per animals de més de 8kg.. Per aquests animals es recomana un martell d'1,5kg aproximadament i si s'utilitza per animals de menys de 8kg un martell de 0,5kg. El principal inconvenient és que és sol ser molt desagradable pels treballadors i productors a l'hora de realitzar-lo.

L'impacte s'hauria de produir en aquest punt, per sobre dels ulls.

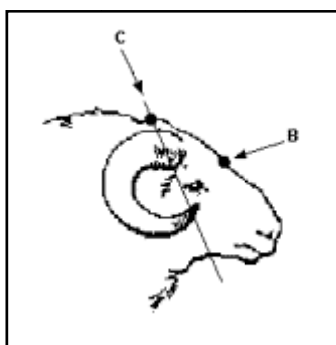
Mètodes d'eutanàsia en producció ovina i caprina

	Risc humà	Experiència requerida	Cost econòmic	Estètica	Limitacions pràctiques
Pistola	Moderat.	Moderada.	Inversió inicial elevada + Cost per animal baix.	Petita quantitat de sang i espasmes.	S'ha de mantenir una distància de seguretat.
Bala captiva	Moderat.	Alta.	Inversió inicial elevada + Cost per animal baix.	Petita quantitat de sang i espasmes.	És necessari un contacte directe amb l'animal.
Electrocució	Baix,	Moderada.	Inversió inicial elevada + Cost per animal baix.	Espasmes.	És requereix un equipament elèctric determinat.
Sobredosis d'anestèsics	Baix.	Alta.	Alt.	Molt bona.	Únicament veterinaris.
Dessagnat	Moderat.	Moderada.	Baix.	Dolenta. Molta sang.	S'ha de combinar amb altres mètodes.

Dessagnat: L'animal mor degut a una pèrdua de sang massiva que provoca hipòxia. Com que la hipòxia va associada a un elevat grau d'ansietat i patiment, aquest mètode s'ha de combinar amb un altre mètode d'eutanàsia com per exemple la sobredosi d'anestèsics. És un mètode molt desagradable pels ramaders i treballadors degut a la gran quantitat de sang que perd l'animal.

Bala captiva: La col·locació de la pistola en uns punts anatòmics determinats torna a ser fonamental en aquest mètode perquè l'animal no pateixi. L'orientació de la pistola varia segons si es tracta d'una cabra, una ovella amb banyes o una ovella sense banyes o xai:

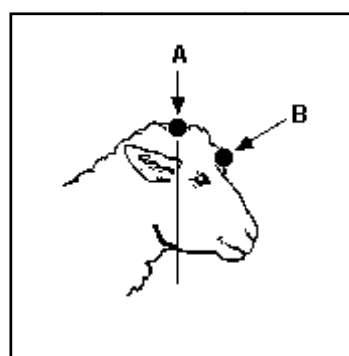
Ovella amb banyes

B: En la línia mitja, en el mig del front, just per sobre dels ulls, formant un angle paral·lel amb el coll.

C: En la línia mitja, darrere la cresta òssia situada entre les banyes, inclinant la pistola en direcció a la part caudal de la barbeta.

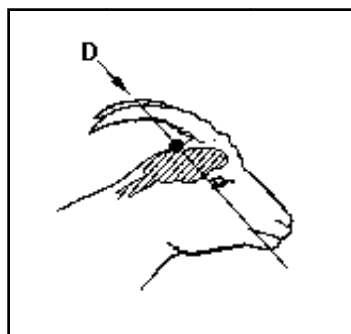
Ovella sense banyes o xai

A: En el punt més alt del cap, formant un angle recte amb la mandíbula.

B: En la línia mitja, en el mig del front, just per sobre dels ulls, formant un angle paral·lel amb el coll.

Cabra

D: Just darrere la cresta òssia que hi ha entre les banyes.

En els cabrits (≤ 4 mesos) es realitza com en el mètode B de les ovelles: en la línia mitja, en el mig del front, just per sobre dels ulls, formant un angle paral·lel amb el coll.

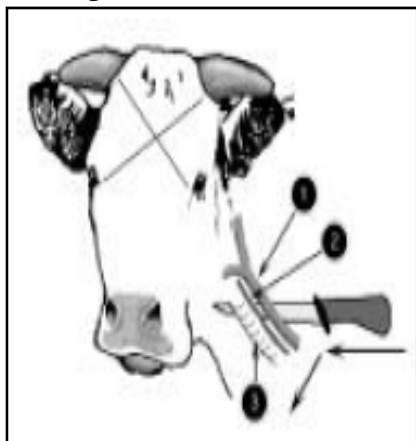
Mètodes no acceptables d'eutanàsia en producció ovina i caprina

- Traumatisme cranial
- Injecció d'agents químics (desinfectants, KCl, fàrmacs no anestèsics, etc) en un animal conscient.
- Embolisme per aire (injecció d'una gran quantitat d'aire al sistema circulatori)
- Electrocució no tècnica.

Mètodes d'eutanàsia en producció bovina

	Risc humà	Experiència requerida	Cost econòmic	Estètica	Limitacions pràctiques
Pistola	Moderat.	Moderada.	Baix+ Inversió inicial.	Petita quantitat de sang i espasmes.	S'ha de mantenir una distància de seguretat.
Bala captiva	Moderat.	Moderada.	Baix + Inversió inicial.	Petita quantitat de sang i espasmes.	És necessari un contacte directe amb l'animal.
Electrocució	Moderat.	Moderada.	Alt + Inversió inicial	Espasmes.	És requereix un equipament elèctric determinat.
Sobredosis d'anestèsics	Baix.	Moderada.	Moderat	Molt bona	Únicament veterinaris.
Dessagnat	Moderat.	Moderada.	Baix.	Dolenta. Molta sang.	S'ha de combinar amb altres mètodes.

Dessagnat:

Ús combinat de bala captiva i dessagnat:

El punt en el qual s'ha de col·locar la bala captiva és la intersecció entre dues línies traçades des del cantell medial de l'ull fins la base de la banya del costat oposat.

Pel dessagnat s'ha d'utilitzar un ganivet molt afilat i s'ha de clavar en la nuca, just per sota dels ossos del coll, i s'ha de seccionar venja jugular (número 1 en el dibuix), l'artèria caròtida comú (2) i la tràquea (3).

Mètodes no acceptables d'eutanàsia en producció bovina:

- Traumatisme cranial
- Injecció d'agents químics (desinfectants, KCl, fàrmacs no anestèsics, etc) en un animal conscient.
- Embolisme per aire (injecció d'una gran quantitat d'aire al sistema circulatori)
- Electrocutió no protocol·litzada.

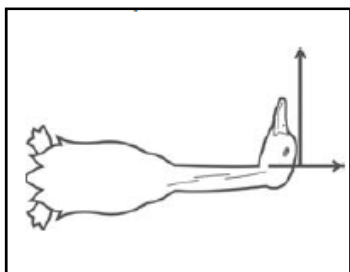
Mètodes d'eutanàsia en producció aviar

	Risc humà	Experiència requerida	Cost econòmic	Estètica	Limitacions pràctiques
Bala captiva	Moderat	Alta	Inversió inicial + Cost per animal baix.	Espasmes.	
Sobredosis d'anestèsics	Baix.	Alta	Alta.	Molt bona.	Únicament veterinaris.
Traumatisme cranial	Baix.	Moderada	Ningun.	Dolenta.	S'utilitza com a mètode complementari.
Dessagnat	Moderat	Moderada	Baix	Molta sang.	Possible contaminació altres aus.
Decapitació	Moderat	Moderada	Ningun.	Dolenta. Molta sang.	Complicada en animals vells o de gran mida. Possible contaminació altres aus.
Dislocació cervical	Baix.	Moderada.	Ningun.	Espasmes d'ales i moviments de cap.	

Traumatisme cranial: En producció aviar, el traumatisme cranial s'utilitza de forma prèvia a l'ús d'altres mètodes. El seu ús està molt recomanat quan es tracta d'eutanàsiar animals de més de 3kg o quan el mètode que s'utilitzarà és el dessagnat o decapitació. Però aquest traumatisme mai s'haurà de realitzar subjectant l'animal pels peus i colpejant-lo contra una superfície dura.

Bala captiva: Col·locar la pistola en la part posterior del crani mentre es subjecta l'animal pel bec amb dos dits. És important utilitzar un calibre de pistola adequat segons la mida de l'animal i comprovar l'estat de l'arma abans de realitzar l'acció. Després d'usar-la, és necessari netejar-la. Es pot utilitzar el dessagnat o decapitació com a complement per assegurar la mort.

Dislocació cervical: L'animal mor degut a la separació que es produeix entre el cervell i la medul·la espinal a l'aplicar una forta pressió en la base posterior del crani. Aquesta separació provoca que el sistema nerviós central deixi d'estimular la respiració i el cor. Si l'animal pesa més de 3kg, tal com s'ha comentat anteriorment, es recomana la realització d'un traumatisme cranial prèviament a l'ús d'aquest mètode.

Una realització correcta del mètode requereix agafar l'animal pel coll el més cranial ment possible (mai en un punt mig del coll) i realitzar un moviment ràpid i suau de torsió.

Decapitació: L'animal mor degut a causa del seccionament del coll que provoca la separació entre el cap i la resta del cos de l'animal. Independentment del pes de l'animal, sempre es realitzar un traumatisme cranial previ. S'ha d'utilitzar el material (ganivet, guillotina) adequat segons el mida de l'animal. La decapitació ha de basar-se en un sol moviment ràpid. Tant en aquest cas com si s'utilitza el dessagnat, vigilar la possible contaminació d'altres aus amb la sang de l'animal eutanasiat.

Segons alguns estudis, es consideren mètodes inacceptables d'eutanàsia la dislocació cervical i la decapitació si l'animal no ha estat prèviament sedat o anestesiàt, excepte si es requereix per raons científiques.

Mètodes no acceptables d'eutanàsia en producció aviar

- Asfixia (trencament de la tràquea).
- Ofegament en aigua.
- Eutanàsia amb gas calent (tub d'escapament d'un cotxe)
- Injecció intravascular de substàncies no aprovades pel seu ús en anestesia o eutanàsia.
- Ús de substàncies irritants.
- Hipotèrmia
- Electrocució sense protocol
- Mètodes d'eutanàsia sense realització del traumatisme cranial previ necessari.

El dolor

"La qüestió no és si poden parlar sinó, ¿poden sofrir?"

Jeremy Bentham (1748 – 1832)

DEFINICIÓ DE DOLOR

Segons la International Association for the Study of Pain (IASP) es defineix dolor de la següent manera: *“Experiència sensorial i emocional desagradable associada a una lesió tissular real o potencial o que es pot descriure com a tal dany”*.

El dolor és un mecanisme de protecció de l'organisme i és més difícil d'entendre en el cas dels animals, perquè no poden verbalitzar les seves emocions, fet que ajuda molt en medicina humana. Però tal com intentava transmetre la cita que obria aquest apartat, que no parlin, no significa que no pateixin.

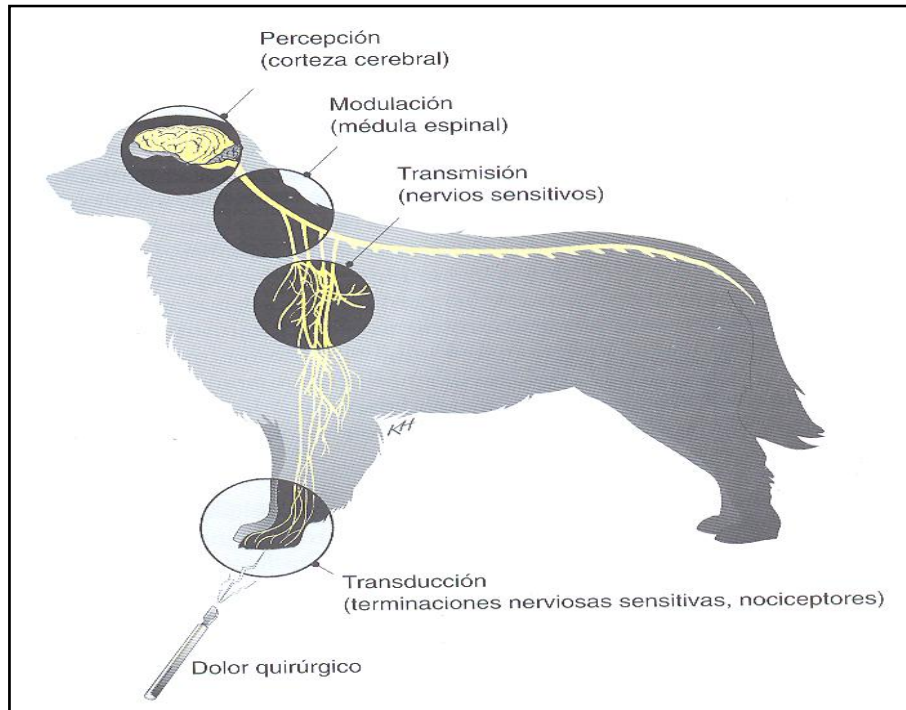
Actualment, a nivell pràctic veterinari a l'hora de manejar i estudiar el dolor s'utilitza com a base la teoria antropomòrfica del reconeixement del dolor: els animals tenen les mateixes respostes comportamentals i motores al dolor, ja que les rutes metabòliques i de percepció del dolor són les mateixes, per tant, és raonable pensar que els estímuls que produeixen dolor a les persones també en produiran als animals.

FISIOLOGIA DEL DOLOR

Distingim diferents fases en la percepció del dolor:

- **Transducció:** és la transformació de l'energia mecànica de l'estímul nociu o dolorós en activitat elèctrica en el nociceptor perifèric. Aquests receptors són terminacions nervioses lliures de neurones aferents. Aquests receptors es troben a nivell de la pell, peritoneu, pleura, periosti, zona òssia subcondral, càpsules articulars, vasos sanguinis, músculs, tendons, fàscies i vísceres.
- **Transmissió:** és la propagació dels impulsos nerviosos a través del sistema nerviós perifèric. Les fibres sensibles aferents poden ser fibres A-delta mielinitzades que condueixen el dolor de forma ràpida, i fibres C desmielinitzades que condueixen el dolor de forma lenta.
- **Modulació:** Els cossos cel·lulars de les fibres aferents (indistintament del tipus) es troben a l'arrel dorsal dels ganglis nerviosos i fan sinapsis amb una segona neurona de la banya dorsal de la matèria gris de la medulla espinal. Aquesta sinapsis es pot veure modificada per l'acció d'interneurones inhibidores i excitadores. Aquestes sinapsis tenen una gran plasticitat i són el punt en el qual els estímuls nocius poden ser modificats. La segona neurona es projecta de manera ascendent a través de diferents vies com són el tracte espinotalàmic, el tracte espinomesencefàlic i el tracte espinocervical.

- **Percepció:** És el resultat d'una correcta transducció, transmissió, modulació i integració a nivell del còrtex cerebral de l'estímul dolorós de tal manera que es produeix la sensació subjectiva i emocional de dolor.

IDENTIFICACIÓ DEL DOLOR

El reconeixement del dolor, és a dir, saber que un animal està patint, és un punt clau, quan es tracta d'aplicar o no l'eutanàsia.

El fet que els animals no parlin, complica el reconeixement del dolor per part de les persones. Per tenir èxit en aquest reconeixement, s'ha de combinar una avaluació objectiva de determinats paràmetres fisiològics i una valoració subjectiva de determinats canvis de comportament. En la taula de la pàgina següent s'enumeren els canvis que es produeixen en les variables fisiològiques quan hi ha dolor i els canvis de comportament indicatius de presència de dolor.

VARIABLES FISIOLÒGIQUES	<ul style="list-style-type: none"> • Augment de la pressió arterial. • Augment de la freqüència cardíaca. • Vasoconstricció perifèrica. • Mucoses pàl·lides. • Augment de la freqüència respiratòria. • (Fasciculacions musculars si el dolor és intratoràctic). • Leucograma d'estrès.
COMPORTAMENT	<p><u>Temperament</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Canvi de temperament a agressiu o tímid. • Agressió quan es manipula la zona dolorosa. • Aïllament en animals socials per evitar manipulacions i agressions. <p><u>Vocalitzacions</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Augment de les vocalitzacions. • Gemecs, udols o lladrucs. • Crits, esbufecs o ronroneig. <p><u>Postura, ambulació</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Posició de protecció de la zona dolorosa. • Cua entre les extremitats posteriors, dors arquejat, cos protegint la part afectada, cap baix. Tombat. • Resistència al moviment. <p><u>Expressió facial</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Mirada vidriosa i fixa, orelles baixes. • Front arrugat, ulls semitancats. • A l'aproximar-se, l'animal manifesta por (orelles endarrere i midriasis) <p><u>Hàbits higiènics</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Disminució de l'acicalament. • Aspecte deixat. • Es llepa, esgarrapa i mossega la zona dolorosa fent possible l'aparició d'automutilacions. • Brut; l'animal pot no voler moure's i es taca amb femtes i orina. <p><u>Activitat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Intranquil, inactiu i absència de descans. • Tremolors, inquietud. • Immobilitat. <p><u>Alimentació</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Disminució del consum d'aigua i menjar.

VALORACIÓ DEL DOLOR

És fonamental conèixer quin grau de patiment té un animal a l'hora de plantejar-nos l'eutanàsia:

Valoració del dolor (Mathews, 2000)

Grau 3 - Intens-Insuportable: inflamació molt extensa (peritonitis), càncer ossi, meningitis, neuropaties, fractures.

Grau 3-2 – Moderat-Intens: osteodistrofia hipertròfica, panosteitis, glaucoma, uveïtis, mamitis, trombosis, isquèmia, torsió gàstrica, intestinal o testicular, distensió d'òrgans buits, distensió càpsula renal, hepàtica o esplènica, obstrucció uretral o biliar, peritonitis, traumes extens de crani, extremitats o teixits tous, hernia discal toracolumbar, cremades per fred o calor, trauma corneal.

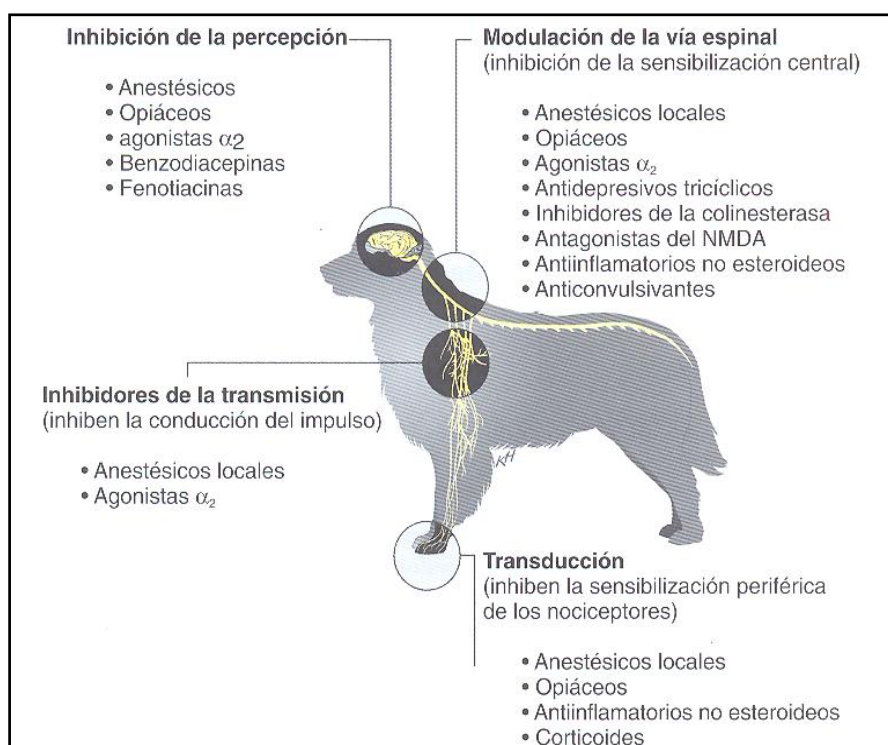
Grau 2-Moderat: traumes de teixits tous (excepte els citats anteriorment), pancreatitis en fase inicial o de curació.

Grau 1 – Lleu-Moderat: cistitis, otitis, processos mencionats anteriorment en fase inicial o de curació.

FARMACOLOGIA DEL DOLOR

En una situació en la qual l'eutanàsia és una possible opció, és majoritàriament perquè l'animal està sofrint i té dolor. Per aquest motiu i mentre es pren una decisió, és interessant conèixer les diferents estratègies per tractar el dolor. Hi ha molts fàrmacs analgèsics i que actuen a diferents punts de la fisiologia del dolor. Es poden combinar i dur a terme una analgèsia múltiple, que és més efectiva i permet reduir les dosis dels diferents fàrmacs.

A continuació hi ha un esquema dels analgèsics existents organitzats segons la fase de la percepció del dolor en la qual actuen:

Legislació

“Una cosa no és justa pel fet de ser llei. Ha de ser llei perquè és justa.”

Montesquieu (1689-1755)

Les administracions de la UE, Espanya i Catalunya, sensibles a la preocupació de la societat pels animals, han promulgat diverses normes per tal de garantir i augmentar el seu nivell de benestar, i entre elles es troben totes les que promouen i obliguen a que els animals rebin un sacrifici digne en el cas que sigui necessari.

Tota la normativa de benestar animal s'agrupa en diferents lleis, reals decrets i directives, les quals abracen els diferents moments del procés de cria d'animals susceptibles de patir una manca en termes de benestar. El Consell d'Europa, on estan representats els països de la UE i alguns més, ha elaborat diverses recomanacions sobre benestar animal, tant a les explotacions, transport i sacrifici. La majoria dels països, on es troba inclòs Espanya, han signat i ratificat els convenis pels quals s'obliguen al compliment d'aquestes recomanacions que, d'aquesta manera esdevenen lleis per als països signataris. Cal dir també, que en una de les nostres normes bàsiques, la **Llei orgànica 15/2003** ja configura com a delicte el maltractament d'animals domèstics.

Com ja hem dit abans, actualment l'Estat espanyol gaudeix d'un ampli ventall legislatiu que regula el sector productor d'animals de renda, però, és suficient per garantir que tots els animals gaudeixin d'una mort digna? Es destinen suficients recursos per a controlar que aquests es compleixi? Contempla totes les possibilitats, o encara podem trobar buits legals?

Tot seguit farem una breu descripció del marc legal en el camp de l'eutanàsia d'animals i aspectes legals relacionats que tenen lloc a les explotacions ramaderes.

El **Reial decret 348/2000** (modificat pel **Reial decret 441/2001**) és la primera normativa de caire general sobre benestar animal que deixa entreveure quina ha de ser la línia a seguir en aquest camp. Simplement cita l'obligatorietat d'evitar el dolor i els patiments inútils als animals. A l'annex d'aquest Reial decret en torna a fer referència d'una forma més concreta: *“Todo animal que parezca enfermo o herido recibirá inmediatamente el tratamiento adecuado y, en caso de que el animal no responda a estos cuidados, se consultará a un veterinario lo antes posible. En caso necesario, los animales enfermos o heridos se aislarán en lugares adecuados que cuenten, en su caso, con alojamientos apropiados en función de la especie, adaptación y domesticación de la misma, necesidad fisiológica, experiencias adquiridas y entre ellas la experiencia productiva, y la evolución de los conocimientos científicos”*.

Catalunya també gaudeix d'una normativa general sobre benestar animal pròpia, alguns articles de la qual fan referència al tema que ens ocupa. Una altra novetat és el fet que es manifesta una clara declaració de principis, en considerar els animals com a organismes dotats de sensibilitat psíquica, a més de física. Això no vol dir res més que són mereixedors d'uns drets propis de la seva condició animal.

Es tracta de la **Llei 22/2003**, els punts més destacats de la qual són els següents:

- **Article 2:**
3. Ningú no ha de provocar sofriments o maltractaments als animals o causar-los estats d'ansietat o por.
- **Article 5. Prohibicions**
Resten prohibides les següents actuacions respecte als animals:
a) Maltractar-los, agredir-los físicament o sotmetre'ls a qualsevol altra pràctica que els produeixi sofriments o danys físics o psicològics.
- **Article 11. Sacrifici i esterilització d'animals**
2. El sacrifici d'animals s'ha de fer, en la mesura que sigui tècnicament possible, de manera instantània, indolora i amb atordiment previ de l'animal, d'acord amb les condicions i els mètodes que s'estableixin per via reglamentària.

A més a més de la normativa general de benestar animal, també existeix una normativa específica, la qual contempla el benestar a les explotacions (específica també per a cada una de les espècies de producció), benestar al transport i benestar al moment del sacrifici, essent aquesta última la que hi farem més incidència.

La *normativa específica d'explotacions* contempla normes referents a requeriments d'allotjament, pràctiques prohibides o restringides, formació i actuació del personal, registres que s'han de dur a terme a les explotacions, entre d'altres. Aquesta normativa la trobem en **Reial Decret 1135/2002** (específic de porcs), el **Reial Decret 1047/1994** modificat pel **Reial Decret 229/1998** (específic per vedells), el **Reial Decret 1547/2004** (específica per conills), i el **Reial Decret 1084/2005** (específica per avicultura de carn).

En la *normativa específica del transport* estableix normes relatives a la protecció d'animals durant el transport (**Reial Decret 1041/1997**), estableix un registre general de transportistes, contenidors i mitjans de transport (**Reial Decret 751/2006**), crea el registre de transportistes i de mitjans de transport d'animals vius i el registre d'operadors comercials de bestiar (**Decret 268/2006**). Al 22 de desembre de 2004 s'aprova un Reglament a nivell europeu, d'obligat compliment per a tots els estats membres, el qual és més estricte en el control i els requeriments d'informació i formació, estén l'àmbit d'aplicació als mercats i al transport de vaixells, exigeix l'aprovació del vehicle, el distintiu obligatori i l'obligació futura d'un sistema de control per GPS, i preveu l'expedició d'acreditacions a transportistes, conductors i responsables d'animals i vehicles (**Reglament (CE) 1 /2005**).

La normativa específica sobre el sacrifici ve dictada per la **Directiva 93/119/CE**, adaptada a l'Estat espanyol pel **Reial Decret 54/1995**. Aquesta legislació, a part de fixar les condicions d'estabulació, subjecció i mètodes d'atordiment i matança als escorxadors, també regula les condicions de sacrifici i matança fora dels escorxadors, que és el tema de fons del nostre estudi.

La legislació espanyola sobre la protecció dels animals en el moment del seu sacrifici es trobava recollida pel **Reial Decret 1614/1987**, en el qual s'establien les normes relatives al atordiment d'animals previ al sacrifici, per la qual cosa es va decidir efectuar la transposició de la **Directiva 74/577/CEE**. Amb l'aprovació de la **Directiva 93/119/CE** el **Reial Decret 1614/1987** queda derogat, i es completa la legislació mencionada en el sentit d'aportar nous elements per al sacrifici d'animals als escorxadors a part de regular els requisits per al sacrifici i matança dels animals fora dels mateixos. Aquesta directiva té com a objectiu adoptar les normes mínimes comuns per a la protecció dels animals en el moment del sacrifici o matança, evitant qualsevol dolor o sofriment innecessari i garantint a la vegada el desenvolupament racional de la producció i la realització del mercat interior d'animals i productes animals, evitant possibles distorsions en la competència.

Tot seguit es desglossen les parts més interessants e importants del tema que ens ocupa:

Artículo 3. Condiciones generales.

No se causará a los animales agitación, dolor o sufrimiento evitables durante las operaciones de traslado, conducción, estabulación, sujeción, aturdimiento, sacrificio y matanza.

Artículo 5. Condiciones de conducción, sujeción, aturdimiento, matanza y sangrado de los animales.

1. A los solípedos, rumiantes, cerdos, conejos y aves de corral

Aturdir antes de su sacrificio, o dar muerte de forma instantánea, de conformidad con las disposiciones del anexo C.

Artículo 10. Condiciones especiales para la lucha contra las enfermedades; animales peleteros y pollitos de un día.

1. El sacrificio o matanza de los animales mencionados en el apartado 1 del artículo 5, con vistas a la lucha contra enfermedades, deberá efectuarse de conformidad con las disposiciones del anexo E.

Artículo 12. Animales heridos o enfermos.

Se sacrificará o se dará muerte in situ a los animales heridos o enfermos. No obstante, la autoridad competente podrá autorizar el traslado de animales heridos o enfermos para su sacrificio o matanza siempre que ello no suponga sufrimientos adicionales para dichos animales.

ANEXO B: Sujeción de los animales antes de su aturdimiento, sacrificio o matanza

1. Los animales se sujetarán de forma adecuada para evitarles, en la medida de lo posible, todo dolor, sufrimiento, agitación, herida o contusión evitables.

No obstante, en el caso del sacrificio ritual será obligatoria la sujeción de los animales de la especie vacuna antes del sacrificio mediante un procedimiento mecánico, con el fin de evitar a dichos animales dolores, sufrimientos y excitaciones, así como heridas o contusiones.

2. Tampoco se atarán las patas de los animales ni éstos serán suspendidos antes del aturdimiento o matanza. No obstante, las aves de corral y los conejos podrán ser suspendidos para su sacrificio, siempre que se tomen las medidas adecuadas para que las aves y los conejos que vayan a someterse al aturdimiento se encuentren en un estado de relajación que permita efectuar dicha operación con eficacia y sin pérdidas de tiempo innecesarias.

Por otra parte, el hecho de bloquear a un animal en un sistema de sujeción no podrá considerarse en modo alguno como una suspensión.

3. Los animales aturridos o sacrificados por medios mecánicos o eléctricos aplicados a la cabeza se presentarán en una posición que permita aplicar y hacer funcionar el aparato con facilidad, precisión y durante el tiempo necesario. Las autoridades competentes podrán, no obstante, autorizar el recurso a medios adecuados de restricción de los movimientos de la cabeza en el caso de solípedos y vacunos.

4. Se prohíbe utilizar los aparatos de aturdimiento eléctrico para efectuar la sujeción o inmovilización o para obligar a los animales a moverse.

ANEXO C: Aturdimiento y matanza de los animales distintos de los animales de peletería

I. Métodos autorizados

A. Aturdimiento:

- 1. Pistola de clavija perforadora.*
- 2. Percusión.*
- 3. Electronarcosis.*
- 4. Exposición a dióxido de carbono.*

B. Matanza:

- 1. Pistola o fusil de balas.*
- 2. Electrocución.*
- 3. Exposición a dióxido de carbono.*

Sin embargo, la autoridad competente podrá autorizar la decapitación, la dislocación del cuello y el uso de la campana de vacío como medio de dar muerte a ciertas especies determinadas, siempre que se cumplan las disposiciones del artículo 3 y los requisitos específicos del apartado III del presente anexo.

II. Requisitos específicos para el aturdimiento

No deberá practicarse el aturdimiento cuando no sea posible sangrar a los animales inmediatamente después.

1. Pistola de clavija perforadora.

- a. Los instrumentos se situarán de modo que el proyectil se introduzca en la corteza cerebral. Se prohíbe, en particular, disparar en la nuca al ganado vacuno.*

Se autorizará, en cambio, este método cuando se trate de ovinos y caprinos cuyos cuernos impidan el disparo frontal. En tal caso, el disparo se efectuará inmediatamente detrás de la base de los cuernos y en dirección a la boca, debiendo comenzar el sangrado dentro de los quince segundos siguientes al disparo.

- b. Cuando se utilice un instrumento de clavija perforadora, el operario comprobará que, después de cada disparo, la clavija retrocede toda su longitud. De no ser así, el instrumento no volverá a utilizarse de nuevo hasta que haya sido reparado.*
- c. Los animales no se introducirán en los boxes de aturdimiento hasta que la persona encargada del aturdimiento esté preparada para efectuarlo tan pronto como el animal se encuentre en el box. No se sujetará la cabeza del animal hasta que el matarife esté preparado para realizar el aturdimiento.*

2. Percusión.

- a. Únicamente podrá recurrirse a este procedimiento si se utiliza un instrumento mecánico que administre un golpe en el cráneo. El operario deberá asegurarse de aplicar el instrumento en la posición correcta y de que la carga del cartucho sea adecuada y acorde con las instrucciones del fabricante, con el fin de conseguir un aturdimiento eficaz sin fracturar el cráneo.*
- b. No obstante, en el caso de partidas pequeñas de conejos, cuando se recurra a la aplicación de un golpe en el cráneo por medios no mecánicos, deberá efectuarse dicha operación de tal modo que el estado de inconsciencia sobrevenga inmediatamente y se prolongue hasta la muerte del animal, observando las disposiciones generales del artículo 3.*

3. *Electronarcosis.*

A. *Electrodos.*

1. *Los electrodos se colocarán de modo que ciñan el cerebro para que la corriente pueda atravesarlo. Conviene, asimismo, tomar las medidas oportunas para obtener un buen contacto eléctrico, y especialmente eliminar el exceso de lana o mojar la piel.*
2. *Cuando los animales sean aturridos individualmente, el aparato:*
 - a. *Irá provisto de un dispositivo que mida la impedancia de la carga e impida su funcionamiento si no circula la intensidad mínima requerida.*
 - b. *Irá provisto de un dispositivo acústico o visual que indique el tiempo de su aplicación al animal.*
 - c. *Estará conectado a un dispositivo que indique la tensión y la intensidad de la corriente, colocado donde el operario pueda verlo con claridad.*

B. *Tanques de agua.*

1. *Cuando se empleen tanques de agua para el aturdimiento de aves de corral, deberá ser posible regular el nivel del agua de modo que permita un buen contacto con la cabeza del ave.*

La intensidad de la corriente utilizada en este caso y la duración de su aplicación serán determinadas por la autoridad competente, de tal modo que se garantice que el estado de inconsciencia sobrevenga inmediatamente y se prolongue hasta la muerte del animal.

2. *Cuando las aves de corral sean aturridas por grupos en un tanque de agua, se mantendrá un voltaje suficiente para producir una corriente de una intensidad eficaz para conseguir el aturdimiento de todas y cada una de las aves.*
3. *Deberán tomarse las medidas oportunas para garantizar un buen paso de la corriente y, en especial, un buen contacto y el mojado de dicho contacto entre las patas y los ganchos de suspensión.*
4. *Los tanques de agua para aves de corral tendrán un tamaño y una profundidad adecuados al tipo de ave que vaya a sacrificarse y no se desbordarán a la entrada. El electrodo que se sumerja en el agua tendrá la longitud del tanque de agua.*
5. *En caso necesario, deberá disponerse de un sistema auxiliar manual.*

4. Exposición al dióxido de carbono.

- 1. La concentración de dióxido de carbono para la operación de aturdimiento de los cerdos será, como mínimo, del 70 % en volumen.*
- 2. La cámara donde los cerdos sean expuestos al gas y el equipo utilizado para transportarlos a través de ella estarán diseñados, contruidos y conservados de tal modo que se evite ocasionar heridas a los animales y comprimirles el tórax, y de forma que puedan permanecer en pie hasta la pérdida de la consciencia. El equipo transportador y la cámara estarán debidamente iluminados, a fin de que los cerdos puedan verse entre sí o ver lo que los circunde.*
- 3. La cámara contará con dispositivos que midan la concentración de gas en el punto de máxima exposición. Dichos dispositivos deberán emitir una señal de alerta que pueda verse y oírse perfectamente si la concentración de dióxido de carbono descendiere por debajo del nivel exigido.*
- 4. Los cerdos serán colocados en boxes o en contenedores de forma que puedan verse entre sí y serán introducidos en la cámara de gas en un plazo de treinta segundos desde su entrada en la instalación. Serán trasladados desde la entrada hasta el punto de máxima concentración del gas lo más rápidamente posible y se les expondrá al gas durante el tiempo suficiente para mantenerlos inconscientes hasta que se les dé muerte.*

III. Requisitos específicos para la matanza

1. Pistola o fusil de balas.

Se podrán aplicar estos procedimientos para la matanza de diversas especies, en especial animales de caza mayor de cría y de cérvidos, previa autorización de la autoridad competente, que deberá verificar, en particular, su utilización por personal facultado para ello y de conformidad con las disposiciones generales del presente Real Decreto.

2. Decapitación y dislocación del cuello.

Se aplicarán estos procedimientos únicamente para la matanza de aves de corral, previa autorización de la autoridad competente, que deberá verificar, en particular, su utilización por personal facultado para ello y de conformidad con las disposiciones generales del artículo 3 del presente Real Decreto.

3. Electrocutión y dióxido de carbono.

La autoridad competente podrá autorizar la matanza de distintas especies por medio de estos métodos, siempre que se respeten, además de las disposiciones generales del artículo 3, las disposiciones específicas que establecen los apartados 3 y 4 del punto II del presente anexo; para ello fijará además la intensidad y la duración de la corriente utilizada, así como la concentración y la duración de la exposición al dióxido de carbono.

4. Campana de vacío.

Este procedimiento, que se reserva para dar muerte sin sangrado a determinados animales de consumo pertenecientes a especies de caza de cría (codornices, perdices y faisanes), se supedita a la autorización de la autoridad competente que, además de comprobar que se cumplen los requisitos del artículo 3, verificará que:

- a. Los animales se introduzcan en campanas estancas en que se haga el vacío rápidamente mediante una potente bomba eléctrica.*
- b. La depresión del aire se mantenga hasta la muerte de los animales.*
- c. La sujeción de los animales se garantice en grupo, en contenedores de transporte que puedan insertarse en la campana de vacío cuyas dimensiones estarán previstas para ello.*

ANEXO E: Métodos de matanza para la lucha contra enfermedades

Métodos autorizados

Cualquiera de los métodos autorizados con arreglo a lo dispuesto en el anexo C, que garantice una muerte segura.

Además, la autoridad competente podrá autorizar, observando las disposiciones generales del artículo 3 del presente Real Decreto, la utilización de otros métodos de matanza de los animales sensibles, debiendo velar, en especial, por que:

- a. En caso de que los métodos utilizados no causaren la muerte instantánea (disparo de clavija perforadora), se adopten las medidas oportunas para que se dé muerte a los animales con la mayor rapidez posible y, en todo caso, antes de que recobren el conocimiento.*
- b. No se someta a los animales a ninguna otra operación hasta que la autoridad competente haya comprobado que están muertos.*

Després de fer una revisió exhaustiva de tota la legislació disponible en termes de benestar animal, i centrat sobretot en el tema del sacrifici/eutanàsia a granges, és fàcilment comprensible que aquesta és lleugerament pobra de contingut i que no contempla tot l'ampli ventall de situacions que es donen a les explotacions d'avui dia, a part de mancar-hi una part de pràctiques restringides o prohibides. Un tret molt representatiu, és que la llei que afecta a animals de producció ni tal sols contempla el terme *eutanàsia* (concepte tractat a l'apartat **EUTANÀSIA**). Altres aspectes controvertits de la llei són, per exemple, que alguns dels mètodes humanitaris que han estat exposats en l'apartat de **MÈTODES D'EUTANÀSIA** del present treball, com pot ser la sobredosis d'anestèsics, no són contemplats per la legislació vigent. A més a més, dos dels tres mètodes legals per al sacrifici (l'electrocució i l'exposició al diòxid de carboni) són d'una implementació poc viable (des del punt de vista logístic i pressupostari) en les explotacions, sobretot aquelles que realitzin poques pràctiques d'eutanàsia a l'any.

És important destacar que tota la llei gira al voltant de l'**Article 3** de la mateixa, el qual fa referència, únicament, a aspectes com no causar agitació, dolor ni sofriment als animals en cap de les etapes del procés de producció. Aquesta és una premissa molt elemental i, alhora, molt subjectiva, que des del nostre punt de vista dificulta molt fer un seguiment correcte la *praxis* vigent. Qui és capaç d'argumentar si un animal estar patint o no en una situació poc evident? Ja que no es menesten mètodes de mesura suficientment objectius i precisos.

Seria interessant que en un futur aquest marc legislatiu quedés ben pautat amb una sèrie de protocols a seguir en funció de les diferents situacions que es donen a les explotacions ramaderes, essent aquests objectius i pròxims a la realitat del sector. La sensació aparent al revisar la legislació, sobretot el **Reial Decret 54/1995** (que és la més específica en el tema tractat en el treball), és que ha estat pensada i transposada majoritàriament en l'àmbit dels animals que arriben a escorxador, mentre que s'ha deixat de banda aquells que no hi arriben i han d'ésser sacrificats a les explotacions per motius de diferent índole. Aquest últim grup d'animals representen un percentatge poc important del volum que són sacrificats dia a dia als escorxadors, però creiem que aquest no és un motiu de pes per deixar-los deseparats legislativament, ja que tenen els mateixos drets que la resta i mereixen, per tant, el mateix tracte d'una mort digna.

L'ètica professional del veterinari de camp

"El respecte de l'home cap als animals és inseparable del respecte dels homes entre ells mateixos"

Anònim

És important tractar des del punt de vista de l'ètica professional el plantejament i execució de tècniques d'eutanàsia en animals de granja que mereixen aquest tractament pal·liatiu. Òbviament, el fet que sigui el veterinari el professional més capacitat per duu a terme aquest tipus de pràctiques de sacrifici voluntari, esdevé cabdal avaluar les connotacions i implicacions que se'n deriven d'aquesta tasca concreta.

Així doncs, el següent apartat pretén exposar, de manera concisa, tota una sèrie d'elements que es poden suscitar en una circumstància d'aplicació d'eutanàsia en un animal de producció:

- Els condicionants sota els quals el marge de maniobra del veterinari es troba limitat per prendre la decisió de sacrificar o no un animal.
- El procés de presa de decisions que segueix i els raonaments utilitzats per tal de convèncer pacíficament al ramader de que el sacrifici és la mesura més adient.
- I, finalment, l'elecció i execució de la tècnica més adequada per l'espècie animal en qüestió i les circumstàncies individuals de la granja.

Els condicionants subjectes a la presa de decisió de sacrificar o no un animal

El pla d'acció d'un veterinari de camp sovint està limitat pels condicionants econòmics inherents a l'explotació ramadera i pels interessos empresarials del ramader. Per aquesta raó, malgrat s'han comentat anteriorment les repercussions econòmiques de la pràctica de l'eutanàsia, acte seguit es torna a incidir breument per no descuidar cap element.

En primera instància, el veterinari està permanentment immers en la dicotomia de vetllar pel benestar dels animals i assegurar un benefici econòmic al ramader subjacent a la seva activitat. Això comporta, sovint, conflictes ètics interns perquè són dues línies de pensament i d'actuació completament oposades en termes d'objectius i mètodes i, a més, inversament proporcionals en el sentit que una millora d'una sempre va en detriment de l'altra (i a la inversa també).

Per tant, el marge de maniobra i decisió del veterinari sempre ha de considerar aquests dos grans aspectes quan s'enfronta a un cas de sacrifici d'un animal. Per una banda, ha de vetllar pel benestar de l'animal i garantir-li la millor qualitat de vida possible; per l'altra banda, cal que tingui presents els interessos empresarials del ramader i el bon funcionament de la seva activitat. Ja que s'ha de partir de la base que l'aplicació de mesures relatives al benestar animal mai comportaran un retorn econòmic en forma de beneficis tal i com està plantejada actualment la normalització a granja de les normes dictaminades pel benestar animal.

Així doncs, l'eutanàsia d'un animal que cal sacrificar en condicions indicades per la normativa de benestar animal, per definició i metodologia d'aplicació, mai suposa un retorn econòmic pel ramader i, conseqüentment, esdevé una despesa imputada als costos de l'explotació.

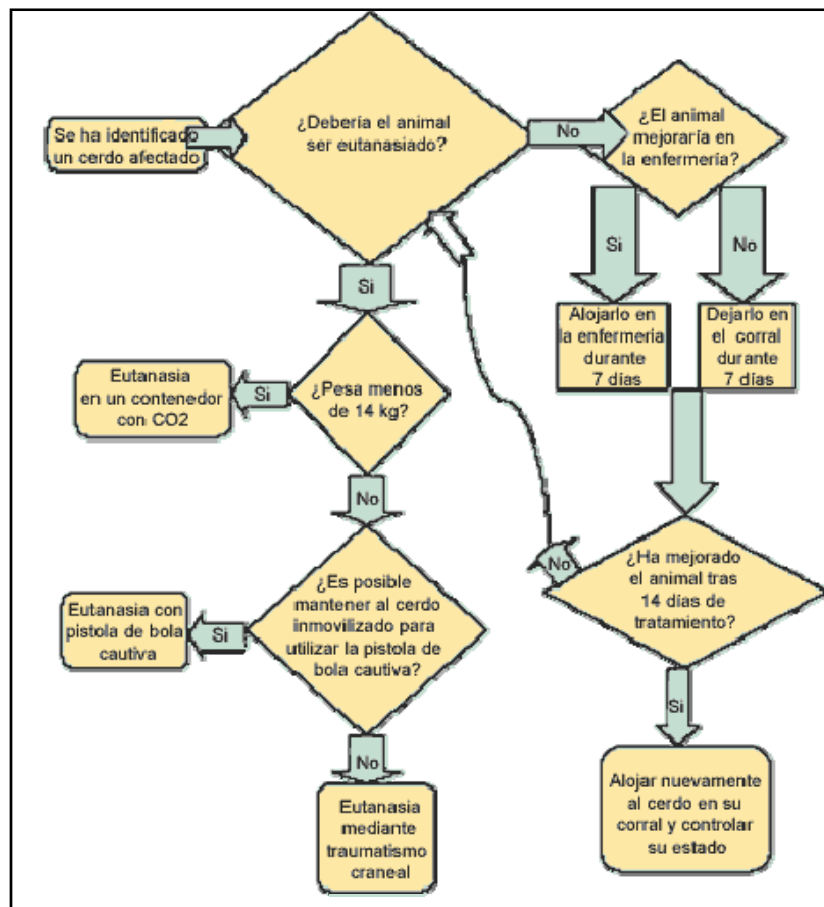
Malgrat no ser objecte d'estudi del present treball, els autors s'han adonat, al fer-se una idea general en relació a l'aplicació de les normes de benestar animal a les granges visitades, que existeix una dificultat feafent per tal d'adaptar-se als dictàmens establerts en benestar animal i, també, que provoquen un fort rebuig per part dels ramaders al suggerir-los molts dubtes i incertesa. Conseqüentment, seria de vital importància revisar les mesures adoptades per sensibilitzar i conscienciar el sector ramader i, si és possible, iniciar una tasca pedagògica més propera i amigable amb els ramaders per tal de suavitzar la situació i facilitar la pedagogia que molts veterinaris de camp, des de ja fa temps, procuren inculcar malgrat no compartir moltes de les premisses que postulen.

Per tant, és fonamental la reflexió ètica que ha d'elaborar un veterinari mantenint un equilibri òptim amb les implicacions econòmiques que suposa una activitat agropecuària, sense menystenir l'interès i la preocupació evidents que ha de mostrar vers els animals i les seves condicions de vida. Tot plegat fa, que en la immensa majoria de situacions on es planteja aquesta controvèrsia, el professional veterinari hagi de conviure amb aquesta dicotomia que, a vegades, dificulta enormement la seva tasca professional.

El procés de presa de decisions per aplicar un sacrifici.

Davant la situació d'haver de decidir si un animal cal sotmetre'l a la pràctica de l'eutanàsia, és fonamental que el veterinari tingui establert (mentalment o per escrit) un protocol tipificat, a seguir, per realitzar aquest procés de manera ordenada, sistemàtica i completa. Per il·lustrar aquesta idea s'ha adjuntat un diagrama (veure **Esquema 1**) que representa, de manera esquemàtica, una opció de protocol utilitzada en el sector porcí. De totes maneres, salvant les diferències de mètodes d'eutanàsia emprats, es pot extrapolar a qualsevol altre espècie animal de les citades en el present treball.

Esquema 1.

Font: M. Morrow, 2006.

A totes les explotacions existeixen animals que no rendeixen i no arribaran al mercat ni proporcionaran beneficis. El veterinari hauria d'ésser capaç d'aconsejar als ramaders sobre com identificar i tractar els animals malalts o susceptibles de sacrificar:

- 1) Identificar si l'animal respondrà al tractament o no.
- 2) Decidir on i quan s'administra el tractament.
- 3) Determinar el destí final de l'animal (retornar al corral, vendre a escorxador o sacrificar).

Aquest és un bon punt de partida per reconèixer animals que mereixen ser sacrificats i poder justificar-ho de manera argumentada al ramader.

Finalment, comentar que en el cas extrem del sacrifici d'animals s'ha de considerar que aquest impacta a les persones de diferents maneres i la majoria faran el possible per evitar realitzar el sacrifici. Per tant, l'encarregat de la granja pot identificar a les persones més capaces de portar a terme el sacrifici amb el mínim efecte sobre la persona. De fet, la llei no defineix qui ha d'executar l'eutanàsia, circumstància difusa que genera dubtes i confusió, i en nombroses ocasions l'acaba assumint el veterinari responsable de l'explotació.

L'elecció i execució de la tècnica més adequada per l'espècie.

Aquest últim element de discussió ja està vastament tractat i comentat en apartats anteriors del treball (**EUTANÀSIA** i **MÈTODES D'EUTANÀSIA**), per la qual cosa no s'ampliarà més informació en aquest punt. De totes maneres, només aportar la idea força evident de que el veterinari ha d'ésser coneixedor de les múltiples tècniques i procediments presents al mercat i, sota el seu criteri i parer, escollir el que més adient consideri segons l'espècie animal, l'explotació ramadera i la situació individual de cada animal.

Escorxadors

"Arribarà un dia en que els homes com jo, veuran l'assassinat d'un animal com ara veuen el d'un home."

Leonardo da Vinci (1452 – 1519)

Malgrat que aquest treball no se centra en el sacrifici dels animals als escorxadors. És innegable la relació que hi ha entre aquests i els sacrificis en granja, ja que qualsevol animal susceptible de ser sacrificat, si es pot enviar a l'escorxador, el ramader elegirà aquesta opció. Com s'ha comentat al **PRÒLEG**, la manera de sacrificar els animals als escorxadors està considerada èticament acceptable, ja que compleix els requisits d'una bona eutanàsia (explicats a l'apartat **EUTANÀSIA**), de manera que si es canviessin les condicions d'entrada probablement hi hauria un grup d'animals susceptibles a ser sacrificats a l'explotació que podrien ser sacrificats en un escorxador d'una manera correcta.

Cada escorxador, independentment, estableix els seus requisits alhora de permetre o no l'entrada i el sacrifici dels animals, no obstant, hi ha una base de normes comuns, com seria per exemple, la no acceptació de cap animal que no entri a l'escorxador pel seu propi peu.

Tot i que el canvi de requisits d'entrada sembla una bona solució al problema, la realitat és que existeixen moltes més contrapartides (de moltes índoles diferents) que no pas avantatges. A continuació s'exposen els dos grans grups.

Primerament cal esmentar el fet de que la majoria d'animals que es troben en situació de ser sacrificats, malgrat que els requisits d'entrada fossin molt més laxes, seguirien sense ser acceptats, ja que en molts casos, els animals susceptibles de ser sacrificats presenten infeccions i/o altres patologies transmissibles que posarien en perill la garantia sanitària dels productes dels escorxadors que, més tard, serviran pel consum humà.

Com a segon gran grup d'objeccions, cal dir que l'alt volum de feina al que estan sotmesos els escorxadors és pràcticament incompatible amb el maneig d'animals excessivament dèbils, apàtics i/o amb qualsevol patologia que els impedeixi desplaçar-se. La realitat és que la majoria dels escorxadors actuals no poden assumir ni el cost en maquinària, infraestructures i treballadors ni en temps gastat que suposaria l'adaptació i l'acceptació d'animals que no estiguessin en condicions.

La raó més important per la qual els escorxadors no accepten certs animals, com hem comentat anteriorment, és la protecció sanitària. Hi ha una actitud proteccionista conforme és millor "no acceptar animals que podrien estar bé" que "augmentar el risc d'acceptar animals potencialment problemàtics per a l'escorxador" respecte a animals que, per exemple, no poden desplaçar-se per si sols. Això és així perquè es dedueix que un animal amb algun problema que l'impedeixi desplaçar-se, té moltes més possibilitats de patir o haver patit una infecció o malaltia de la qual l'escorxador vulgui prevenir-se'n.

No s'ha d'oblidar que els escorxadors són responsables de la salut pública, fet que implica que assumeixin mesures severes i exhaustives en la prevenció de problemes potencials.

És important, doncs, assumir que és a les explotacions on s'hauran de dur a terme les eutanàsies i per tant, potenciar allà una bona conscienciació ètica i una bona pràctica.

Implicacions econòmiques de la pràctica de l'eutanàsia

“Mostrin-me les reforçades lleis d’un Estat per la prevenció de la crueltat contra els animals i jo, a canvi, els donaré una estimació correcta del grau de refinament, il·luminació, integritat i equitat dels seus membres.”

L.T. Danshiell (1914 -)

En un treball d'aquestes característiques, el qual pretén ser un reflex força fidedigne de la realitat que envolta la situació actual, no es pot menystenir el factor clau que empeny qualsevol activitat ramadera, l'econòmic, i procurar reflexionar sobre les possibles o no repercussions econòmiques relacionades amb la pràctica de l'eutanàsia en granges. Aquest apartat persegueix la finalitat d'introduir el factor econòmic present en qualsevol activitat agropecuària i copsar les implicacions econòmiques que poden derivar-se de la realització de l'eutanàsia en granja.

Eminentment, la inexistència bibliogràfica o estudis de referència que tracten l'economia de l'eutanàsia en granja dificulten l'elaboració d'aquest apartat. Malgrat això, en base a l'experiència obtinguda arran de la realització del treball i l'adquisició d'una visió més fonamentada de la situació real, els autors del present treball s'han vist amb cor d'endinsar-se en aquesta difícil empresa. Per tant, coneixent el punt de partida, és lògic assenyalar que aquest apartat intenta establir una aproximació hipotètica a la realitat i amb un rerefons filosòfic, sense parar massa atenció a possibles enfocaments més teòrics, científics i objectius.

Cal també aclarir que s'analitza el marc econòmic en relació a la pràctica de l'eutanàsia d'animals amb problemes o patologies terminals, seguint la finalitat d'estalviar-los més patiment i que visquin en condicions de vida precàries. En cap cas, no convé confondre's amb pràctiques profilàctiques, de control o prevenció de malalties infeccioses que també es recorre a tècniques de sacrifici en llençol o comunitaris. Per tant, es precisa la temàtica d'estudi, la qual fa referència als sacrificis o eutanàsies voluntàries, per part del ramader o el veterinari, per tal d'escurçar el sofriment de l'animal i actuant en clau de benestar animal i mort digne o humanitzadora.

En l'àmbit general de la idea del benestar animal, actualment, es reben múltiples inputs fruit de la intensa activitat intel·lectual i reflexiva de molts experts que persegueixen l'objectiu d'establir un paradigma fonamentat científicament per tal d'extrapolar tota una sèrie de mesures que defineixen un marc d'anàlisi i un pla d'actuació coherent, realista i efectiu d'àgil aplicació en el context complex de les explotacions agropecuàries. És a dir, és una temàtica en constant progrés i dinamisme que, a poc a poc, es va immiscuint en la realitat del dia a dia de les granges degut a la seva imminent aplicació i preocupació que desperta. En aquesta línia, el plantejament i consecució d'una mort digna per un animal de producció suscita molta controvèrsia i rebuig per part del sector ramader, no només per la qüestió econòmica, sinó també per la incomprensió de l'afany d'humanitzar fins aquest extrem la mort dels animals de renda.

Actualment, com ja es conegut, moltes de les mesures de benestar animal van en direcció oposada a la mentalitat del sector, ja sigui pel seu escàs realisme a l'hora d'aplicar-ho, per l'imponent cost econòmic que suposen en alguns casos, pel distanciament existent entre la teoria i la pràctica al camp, etc. Tot plegat, dificulta l'assentament del benestar animal a granja, la sensibilització dels ramaders i, en definitiva, determina una discordança absoluta entre pensadors i legisladors vers ramaders i veterinaris.

En aquest aspecte, caldria un exercici intens d'empatia per part d'ambdós grups involucrats i més pedagogia favorable a establir els requisits necessaris per acollir noves propostes innovadores. Encara que no sigui matèria explícita d'aquest treball, els autors es permeten la llicència de compartir una reflexió metafòrica que si s'arribés a realitzar fomentaria l'aparició de ponts de diàleg: els legisladors i la comunitat científica haurien de calçar-se les botes i realitzar una estada a granges per millorar la comprensió de la complexitat de circumstàncies de la vida agropecuària; en canvi, els ramaders i veterinaris també haurien de fer un esforç d'optimisme i de mentalitat oberta per col·laborar més sinèrgicament en el procés de decisió i acolliment de mesures a aplicar.

En qualsevol cas, és obvi que l'aplicació del benestar animal suposa d'entrada un cost econòmic afegit a qualsevol explotació ramadera, considerant que és una innovació en fi de bé pels animals que implica una millora de les seves condicions de vida. Per tant, partint d'aquesta premissa, s'ha de procurar arribar a una entesa que representi un punt d'equilibri i, progressivament, anar avançant escalonadament. En aquest sentit, l'establiment de mesures o tècniques que regulin l'eutanàsia a granja també suposa una despesa econòmica que no comporta un retorn econòmic. Conseqüentment, altra vegada es presenta una qüestió de naturalesa més filosòfica i ètica que no pas empresarial o econòmica, fet que implica una discussió molt aferissada, però sense massa arguments. És a dir, tenint en compte el rerefons ètic i humanitzador que sustenta la idea d'aplicar l'eutanàsia en animals de producció, és pràcticament impossible argumentar a favor d'aquesta opció utilitzant el factor econòmic com a plusvàlua. Més aviat, es tracta d'aplicar aquest paradigma amb la finalitat d'assegurar un millor benestar animal sense esperar rebre cap compensació econòmica, sinó únicament per produir animals en unes condicions de vida més confortables.

En el món de la producció hi ha un factor limitant constant que és l'econòmic. La relació benefici - cost ha de ser sempre positiva perquè, per desgràcia de l'ètica, la producció animal és un negoci que ha d'acabar aportant beneficis econòmics a l'empresari. De totes maneres, aquesta afirmació no justifica ni molt menys certes pràctiques realitzades, però intenta fer comprendre la dificultat d'implementació de la normativa de benestar animal a granja si suposa un cost econòmic afegit pel ramader i, a més, no li reporta cap mena de guany econòmic. La simplificació de la situació permet deduir que, d'entrada, és difícil argumentar a favor de l'aplicació de mesures de benestar animal.

Aquesta millora en el benestar animal sovint és el reflex d'un cost afegit en el sistema de producció, és a dir, una inversió important per part del ramader. Per tant, és lògic que el producte final sigui també més car i s'hauria de discutir sobre qui ha de revertir l'increment de cost del producte, si sobre el productor o el consumidor. Hi ha estudis que intenten valorar econòmicament com afectarà al mercat una hipotètica distinció dels productes segons el benestar animal aplicat a l'explotació, amb el conseqüent augment del preu del producte.

Arribats a aquesta situació, caldria fer-se algunes reflexions oportunes en relació a qui assumeix l'increment de preu del producte i per quines raons l'accepta i el consumeix. És a dir, els consumidors són els únics agents que han de carregar completament amb el valor afegit, amb l'argument que donen suport a la producció animal realitzada en les condicions marcades pel benestar animal? A més, per no complicar més la qüestió, s'obviaran aspectes nutritius, organolèptics, etc., intrínsecs a qualsevol producte d'origen animal destinat al consum humà, que podrien fer més complexa la situació plantejada. Si aquesta és la direcció a seguir, la nostra societat està suficientment conscienciada i capacitada per entomar aquesta innovació? Aquestes preguntes proposades pretenen instar simplement a la reflexió del lector, ja que aquesta temàtica podria esdevenir objecte d'estudi d'un altre treball i, en el present treball, no es persegueix l'objectiu de realitzar una anàlisi de mercat o saber l'opinió dels consumidors sobre la normativa de benestar animal i com repercutirà aquesta en el preu final del producte.

En qualsevol cas, encara que el cost econòmic afegit de l'aplicació de mesures de benestar repercuteixi finalment en el consumidor (o en una situació més idealista, se'n pogués arribar a fer càrrec algun tipus d'administració pública), aquest fet no estalvia al productor o ramader de carregar amb la inversió inicial que suposa, en el cas que ocupa, el menester dels mitjans necessaris per realitzar una eutanàsia en condicions. Sigui quin sigui el mètode escollit (n'hi de més econòmics que altres) el ramader ha de disposar del material o la infraestructura adequada (fàrmacs, pistola, pistola de bala captiva, munició, etc.). Arribats a aquest punt, qui es fa càrrec d'aquesta despesa? És un cost desproporcionat o, més aviat, amb una bona pedagogia és més que assumible pel ramader? Haurien d'intervenir les autoritats competents en el finançament d'aquesta tecnologia que pretenen implantar? Quin increment del preu final del producte suposarà aquesta imputació afegida?

Totes aquestes qüestions haurien d'estar sotmeses a debat a dia d'avui i, abans de proposar l'aplicació de certes mesures de benestar animal, ja haurien d'estar definits i articulats aquests sistemes de retribució o finançament. Es desconeix per part dels autors com està l'estat de la qüestió des de l'òptica dels legisladors i científics que promouen la normativa de benestar animal. El cert és que, de moment, qui està designat per fer-se càrrec d'aquesta inversió inicial és el ramader, el qual no ha rebut cap altre informació que aquesta i tampoc ha tingut l'alternativa d'opinar, fet que genera encara més controvèrsia i rebuig vers la temàtica del benestar animal. En aquest aspecte, és evident que hi ha un dèficit en la transmissió de la informació per part de les autoritats i, també, que han descuidat l'element econòmic, el qual per molt escadusser que pugui arribar a representar pel ramader, sempre ajuda a posicionar-lo davant qualsevol proposta que es vulgui implantar.

Una altre punt a abordar és la incentivació econòmica per part de les autoritats competents per tal de fer acomplir aquest paquet de lleis de benestar animal i, concretament en aquest cas, l'aplicació de l'eutanàsia mitjançant mètodes autoritzats. De moment, aquestes autoritats no s'han expressat al respecte d'aquesta qüestió i sembla que tenen molt assumit que el cost de la inversió econòmica ha de córrer a càrrec del ramader.

Ara bé, quan la llei sigui de compliment obligatori i el període de moratòria hagi expiat, s'hauran de cercar estratègies, o bé, per penalitzar aquells que no apliquin les mesures de benestar animal a les seves granges o premiar d'alguna manera els ramaders que estiguin a l'ordre del dia. Fet i fet, això són figues d'un altre paner, i encara queda molt recorregut a fer per començar a especular amb aquest tipus de qüestions. De totes maneres, és un aspecte cabdal que tard o d'hora hauran d'incidir-hi perquè es normalitzi la normativa de benestar animal al sector ramader.

Val a dir, però, que malgrat falten estudis que ho corroborin, es pot assenyalar que molts dels mètodes proposats tenen una inversió inicial relativament elevada, tanmateix, després el cost d'utilització és baix, fet que comporta que l'esforç econòmic del productor no sigui tan important. Hi ha mètodes que fins i tot, el cost és nul, i en aquests casos, la no aplicació no estaria relacionada amb l'economia sinó amb qüestions de maneig, morals, etc. En definitiva, és una altra vessant que resta per definir i precisar, tot i que avui per avui existeix màniga ampla per escollir el mètode que es vulgui (dels que estan autoritzats) segons les particularitats i interessos de cada ramader.

Finalment, a tall de conclusió, es fa palesa la deficient estructuració i desorganització que envolta la qüestió de l'aplicació de les normes de benestar animal a granja en matèria econòmica i financera. Existeix molta desinformació per part dels ramaders i, també, dels veterinaris, fet que provoca una incertesa que deriva indefectiblement al rebuig i la disconformitat en primera instància. Actualment, la situació està en punt mort, els mètodes d'eutanàsia autoritzats estan legislat i el sector ramader n'hauria d'ésser coneixedor. Ara bé, pocs aconsegueixen fer per randa el que dicta la llei de benestar animal, és inexistent el control per part de les autoritats competents i, tot plegat, fa que la situació sigui confusa i cadascú hagi de trampejar com pugui per tal de dilatar-la en el temps i veure quina evolució segueix abans de decidir invertir en termes de benestar animal.

Treball de camp

Enquestes

"La conducta de l'home amb els animals i la seva conducta amb els seus congèneres, mostra una relació constant."

Herbert Spencer (1820 – 1903)

L'elaboració d'aquest qüestionari persegueix l'objectiu de conèixer a grans trets l'estat actual de l'eutanàsia en animals de producció i esbossar les circumstàncies reals a granja que envolten aquesta pràctica. A la vegada, el treball de camp de realitzar enquestes permetrà extreure algunes conclusions representatives i fidels de l'objecte d'estudi.

La mostra de granges incloses en el treball de camp (**n = 30**) consta de:

- **15 granges de porcs**, situades a la província de Lleida.
- **10 granges de vaques de llet**, localitzades a la província de Lleida.
- **2 granges de vedells d'engreix**, localitzades a la província de Lleida.
- **1 granja de gallines de posta**, localitzada a la província de Girona.
- **2 granges d'ovelles**, localitzades a la província de Barcelona.

L'elecció de les granges que configuren la mostra no segueix cap mena de criteri estadístic, sinó que es basa en la coneixença i la proximitat geogràfica per part dels autors.

En vistes a la reduïda mida de la mostra ($n = 30$) i l'elevada variabilitat d'aquesta en termes d'espècies animals estudiades, els autors han considerat prendre de manera conjunta tota la informació obtinguda sense discriminar segons el tipus d'explotació, ja que la finalitat d'aquest apartat no és obtenir un estudi estadístic exhaustiu sinó, simplement, adquirir una visió àmplia i realista de l'*status quo* de la pràctica de l'eutanàsia a granges.

La rellevància de l'elaboració de les enquestes a granges rau, a part del treball reflexiu sobre els resultats estadístics, en l'oportunitat de permetre'ns conèixer la realitat agropecuària i relacionar-nos amb els protagonistes d'aquesta.

A continuació es presenta el model d'enquesta utilitzada en l'estudi i, posteriorment, el tractament de la informació obtinguda i la reflexió a partir d'aquesta.

MODEL D'ENQUESTA A GRANJA

Aquesta enquesta ha estat realitzada per un grup de quatre alumnes de 5è curs de la Llicenciatura de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona. Forma part d'un treball de curs de l'assignatura de Deontologia Veterinària, el qual tracta sobre les pràctiques d'eutanàsia en el sector de la producció animal.

Òbviament, és una enquesta anònima, no vinculant, en la qual s'assegura la màxima discreció i confidencialitat de la informació que se'n derivi.

Agrairíem la seva col·laboració per tal de dotar-nos dels coneixements necessaris per elaborar un treball amb coneixement de causa i fonaments, ja que l'enquesta és l'únic mitjà del qual disposem que ens permet recollir una àmplia informació amb un esforç logístic mínim. En aquesta línia reflexiva, també demanàriem la màxima sinceritat i transparència amb les respostes donades, ja que és cabdal que la informació extreta sigui el més fidedigne possible a la realitat.

Espècie animal de renda:

<p>Està familiaritzat amb la legislació existent referent a l'eutanàsia d'animals de granja?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Sí, estic informat.☐ Sí, tinc lleugera idea.☐ No, ho tinc pendent.☐ No, ho desconec.☐ No sap / No contesta.
<p>Li han realitzat alguna vegada una inspecció en matèria de benestar animal / pràctiques de sacrifici a la granja?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Sí. Quantes? Periodicitat:☐ No.☐ No sap / No contesta.
<p>Comparteix la base ètica/moral de la llei de benestar animal?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Sí.☐ No.☐ No sap / No contesta.
<p>Ha rebut algun tipus de formació sobre benestar animal en termes de sacrifici/eutanàsia a granja?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Sí. Especifica (cursos presencials, autodidacta,...).☐ Sí, el veterinari m'assessora.☐ No, ho tinc pendent.☐ No, ho desconec.☐ No, no m'interessa.☐ No sap / No contesta.
<p>Aplica mètodes d'eutanàsia?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Sí.☐ No.☐ No sap / No contesta.
<p>En quines circumstàncies considera que un animal és susceptible de ser sacrificat a granja (considerant que no són aptes per escorxador)?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Malalt.☐ Malalt que no respon al tractament (especificar durada del tta.).☐ Improductiu / No rendible.☐ Problemàtica de maneig (animals agressius, que dificulten el feinejar...).☐ Tots els animals no aptes per escorxador.☐ Altres.

Quin procediment segueix en cas de tenir un animal malalt que no respon al tractament i/o deixa de ser rendible?

- ☐ Manteniment en les mateixes condicions de producció.
- ☐ Aïllament en un espai concret, amb menjar i aigua (infermeria).
- ☐ Enviament a escorxador sempre i quan l'acceptin i no penalitzi.
- ☐ Aïllament en un espai concret, sense menjar ni aigua.
- ☐ Pràctica de l'eutanàsia i tractament del cadàver.
- ☐ Altres.

Quin/s mètode/s d'eutanàsia/sacrifici practica rutinàriament?

- ☐ Diòxid de carboni.
- ☐ Pistola.
- ☐ Pistola de bala captiva.
- ☐ Electrocució.
- ☐ Sobredosi d'anestèsic.
- ☐ Dessagnar.
- ☐ Traumatisme cranial (martell o cop a la paret).
- ☐ Dislocació cervical.
- ☐ Decapitació.
- ☐ Altres:

Per què?

Si pogués elegir un mètode d'eutanàsia amb independència del cost i de l'inversió inicial, quin escolliria?

- ☐ Diòxid de carboni.
- ☐ Pistola.
- ☐ Pistola de bala captiva.
- ☐ Electrocució.
- ☐ Sobredosi d'anestèsic.
- ☐ Dessagnar.
- ☐ Traumatisme cranial (martell o cop a la paret).
- ☐ Dislocació cervical.
- ☐ Decapitació.
- ☐ Altres:

Per què?

Igualment que a la pregunta anterior, quin d'aquest mètode evitaria en cas de poder fer-ho?

- ☐ Diòxid de carboni.
- ☐ Pistola.
- ☐ Pistola de bala captiva.
- ☐ Electrocució.
- ☐ Sobredosi d'anestèsic.
- ☐ Dessagnar.
- ☐ Traumatisme cranial (martell o cop a la paret).
- ☐ Dislocació cervical.
- ☐ Decapitació.
- ☐ Altres:

Per què?

Quants animals estima aproximadament que es troben en aquesta situació anualment?

- ☐ ... animals al dia.
- ☐ ... animals a la setmana.
- ☐ ... animals al mes.
- ☐ ... animals a l'any.

D'aquest nombre d'animals, quants acaba eutanasiant aproximadament?

- ☐ 0-25%.
- ☐ 26-50%.
- ☐ 51-75%.
- ☐ 76-99%.
- ☐ 100%.

Qui els realitza ?

- ☐ Ramader (propietari).
- ☐ Treballador/s.
- ☐ Veterinari.

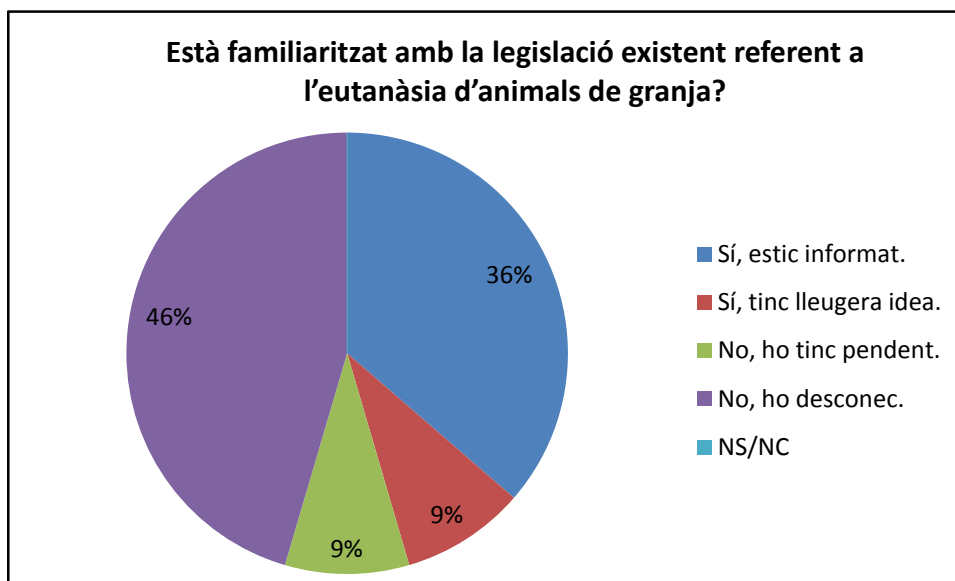
En cas de fer-ho el ramader o treballador, en base a quin/s criteri/s decideix procedir a la pràctica de l'eutanàsia?

- ☐ Per iniciativa pròpia i experiència, sense consulta prèvia al veterinari. Digui les raons.
- ☐ Sota recomanació i indicació veterinària.
- ☐ Altres:

<p>Motius habituals pels quals el/s treballador/s es mostren reticents a practicar l'eutanàsia.</p> <p>☐ Raons morals.</p> <p>☐ Discrepància/rebuig amb el mètode utilitzat.</p> <p>☐ Altres:</p>
<p>Quins costos considera que porta implícits la pràctica de l'eutanàsia?</p> <p>☐ Econòmics.</p> <p>☐ De maneig.</p> <p>☐ Personal.</p> <p>☐ Altres:</p>
<p>Qui assumeix el cost de l'eutanàsia / sacrifici, en cas que el tingui?</p> <p>☐ El ramader.</p> <p>☐ La companyia asseguradora.</p> <p>☐ Altres.</p>
<p>En termes de benestar animal - cost implícit (econòmic, de maneig, personal, etc), considera raonable/necessària la pràctica de l'eutanàsia a les explotacions?</p> <p>☐ Sí.</p> <p>☐ No.</p> <p>☐ No sap / no contesta.</p> <p>☐ Altres:</p> <p>Justificació de la resposta:</p>
<p>Sota el seu punt de vista, defineixi amb dos, tres qualificatius com ha de ser una bona pràctica d'eutanàsia?</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
<p>Triï l'opció amb la qual es senti més representat en relació a la pràctica de l'eutanàsia:</p> <p>☐ Estic disposat a assumir un cost afegit (econòmic, de maneig, personal, etc.) per garantir el benestar animal a la meua granja.</p> <p>☐ Si no m'obliguessin per llei, no estaria disposat a assumir aquest cost.</p> <p>☐ Sí, em considero sensibilitzat amb el benestar animal, però considero que no m'hauria de fer càrrec d'aquest cost afegit.</p> <p>☐ No comparteixo el punt de vista ètic de la llei de benestar animal.</p>

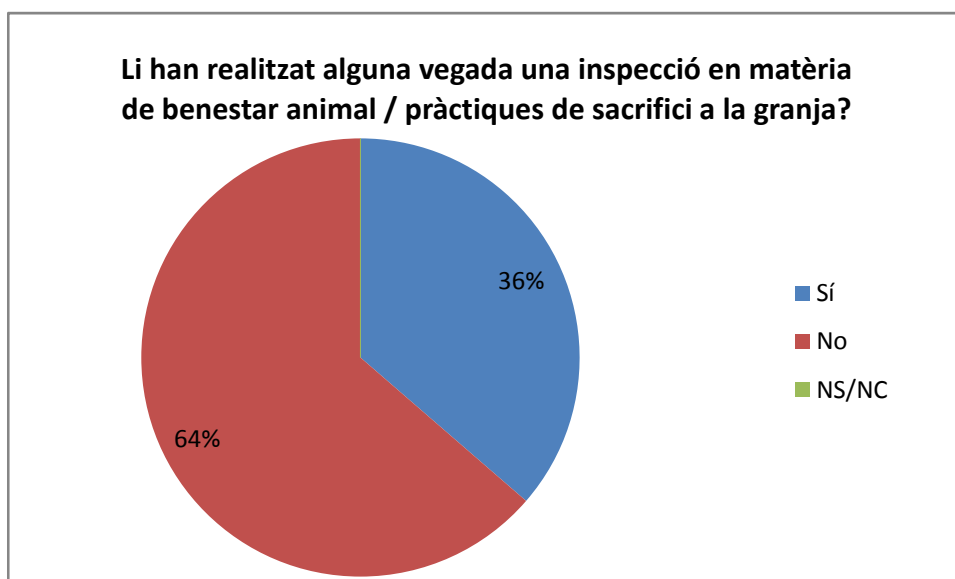
BUIDAT DE LES ENQUESTES

A continuació es presenten els resultats estadístics obtingut, l'exercici analític realitzat i les conclusions pertinents.

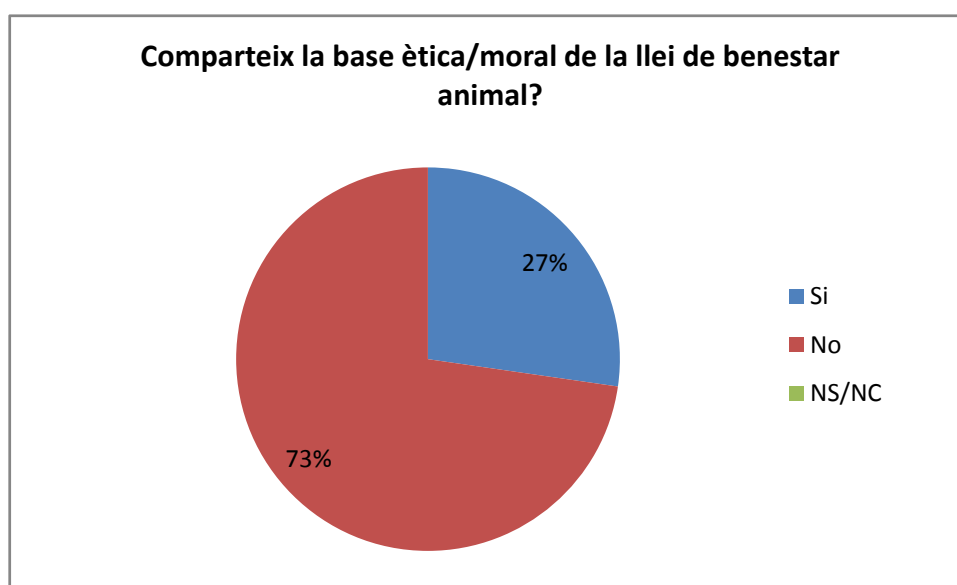
Com podem observar a la gràfica, la majoria dels ramaders enquestats no saben de l'existència de legislació en termes d'eutanàsia, i tampoc mostraven interès per conèixer-la. Aquest és un fet molt indicatiu que hi ha una manca de preocupació dins del propi sector pel que fa al tema que ens ocupa, i que encara queda molt camí per recórrer per garantir el benestar animal en tots els àmbits a les nostres explotacions.

El per què d'aquesta situació, creiem que l'hem de cercar en la manca de sensibilització per part dels ramaders (com es mostrarà més endavant), ja que la gran majoria no comparteixen la visió ètica de la llei de benestar animal. Seria interessant que l'Administració contemplés alguna mesura per tal que les generacions futures que es dediquin al sector de la producció animal adquireixin consciència d'aquesta nova realitat.

La gran majoria dels enquestats no han tingut mai una inspecció en matèria de benestar animal. Un altre aspecte important a destacar, després d'haver parlat amb els diferents ramaders i, alhora sorprèn, és que el 100% dels que havien tingut alguna inspecció coincidien que en cap dels casos els inspectors es van centrar en com es realitzava el procés de sacrifici d'animals a l'explotació. Aquestes inspeccions anaven més centrades en temes d'instal·lacions, maneig i alimentació, entre d'altres.

Una bona manera de començar a millorar aquesta situació seria que l'Administració augmentés la regularitat i el nombre de controls a explotacions, i que centrés part del seu temps en observar com es realitzen les tasques d'eutanàsia en aquestes. Seria interessant que aquests tinguessin una tasca didàctica sobre els ramaders, par tal de sensibilitza'ls sobre el tema, i d'aquesta manera potser millorarien els percentatges favorables de la pregunta anterior.

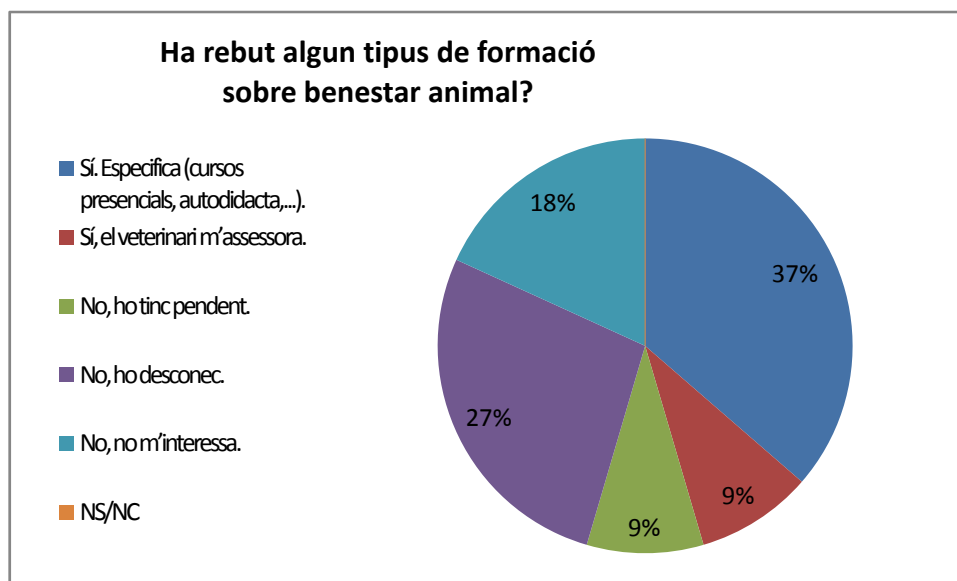

La gran majoria dels enquestats no comparteixen la base ètica i moral de la llei de benestar animal (73%). Creiem que és molt interessant preguntar-nos el per què d'aquesta situació contraposant-ho a l'elevat nivell de conscienciació de la societat en general.

Una possible explicació del rebuig o disconformitat en els diferents punts de la llei de benestar animal, i creiem que és la que té un major pes, són les conseqüències que té la llei de benestar animal sobre el ramader, ja que veuen que cada nova millora que s'introdueix en aquest àmbit li comporta una nova inversió o un augment en la quantitat de treball. Si li sumem el fet que les millores en benestar és una realitat que ha tingut lloc en aquests últims anys, sumat a que el sector ramader no ha passat pels seus millors moments en termes econòmics, és mitjanament comprensible que l'obligatorietat de noves inversions no estigui vist amb bons ulls pel sector.

En termes més vulgars i mode de síntesi podem dir que cada nova mesura a favor del benestar animal genera un nou mal de cap per al ramader. Llegint les diferents lleis de benestar, a un li dona la sensació que es deixa una mica de banda les implicacions que tenen sobre l'economia del ramader. Podríem buscar altres raons del perquè d'aquesta realitat, podríem parlar del que

implica viure en un entorn rural en front d'un urbà, per exemple, entre d'altres, però això ja seria entrar en un assumpte molt ampli i dispers per a poder arribar al final a una conclusió sòlida.

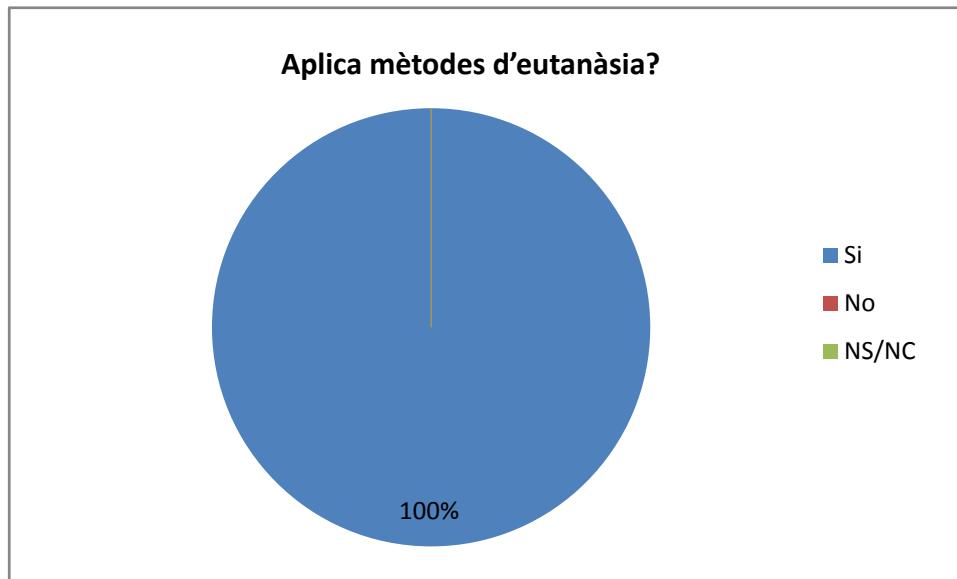

En aquesta gràfica sorprèn que la majoria dels enquestats (54%) no han rebut cap tipus de formació sobre benestar animal (cal dir també que gairebé la totalitat dels enquestats eren els mateixos propietaris de l'explotació, fet que agreuja la situació). A la normativa específica d'explotacions sobre benestar animal (per exemple el **Reial Decret 1135/2002** en el cas dels porcs a l'**Article 5**), diu:

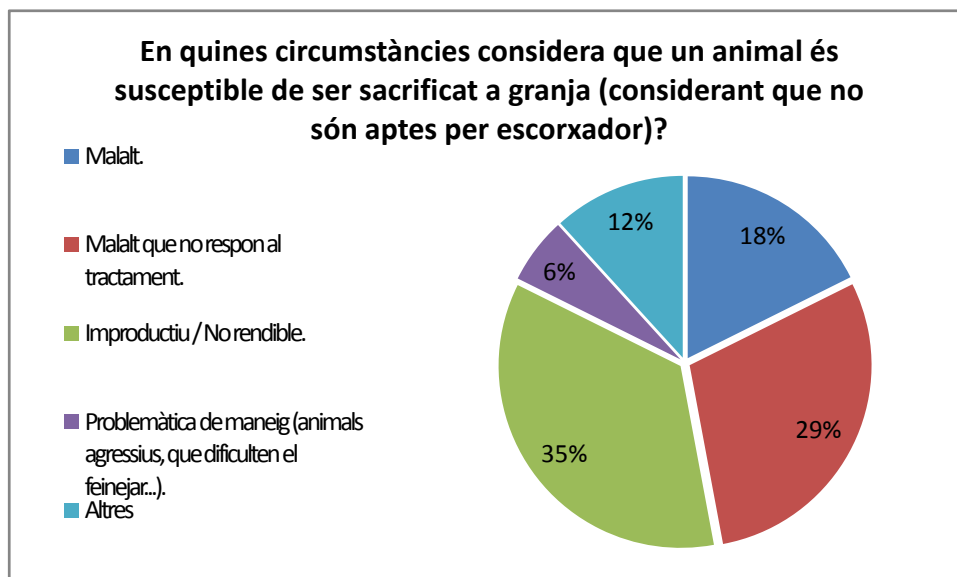
Formación del personal.

1. Toda persona que emplee o contrate a personal encargado del cuidado de los cerdos deberá asegurarse de que dicho personal haya recibido las instrucciones y el asesoramiento debidos sobre las disposiciones pertinentes a que se refiere el **artículo 3** y el **anexo** del presente Real Decreto (els quals parlen de dades de caire logístic i de maneig).
2. A tal fin, las autoridades competentes de las Comunidades Autónomas se asegurarán de que se realice la formación a que se refiere el apartado anterior mediante cursos que tendrán una duración mínima de veinte horas e incluirán, al menos, contenidos teóricos y prácticos sobre fisiología animal, comportamiento animal, conceptos generales de sanidad animal y legislación vigente en materia de bienestar animal.

Aquest és un cas més on veiem que la legislació no es compleix en la seva totalitat, ja que els ramaders estan obligats a ser coneixedors de la llei de benestar animal que regula el seu sector. Per millorar aquest context seria convenient que l'Administració intervingués organitzant diferents cursos de formació i que totes les persones que treballen en el sector ramader estiguessin obligats a tenir almenys una presa de contacte amb les bases de la llei de benestar animal.

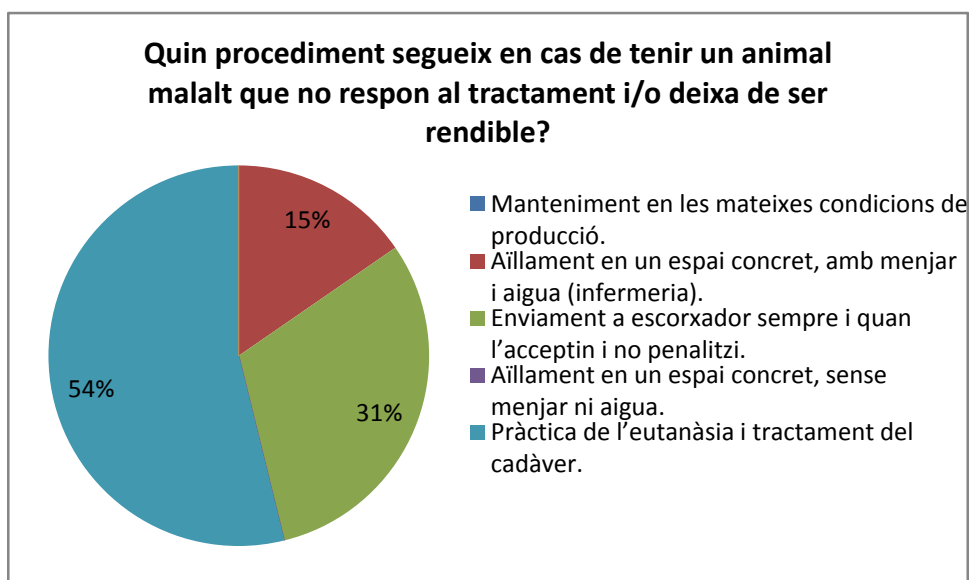

Aquí se'ns demostra clarament que les pràctiques d'eutanàsia és una realitat que es troba present en totes les explotacions ramaderes. Aquest fet fa palesa la necessitat d'una millor regulació i formació del personal en aquest camp per tal que garantir el compliment de la llei de benestar. Que els animals tinguin una mort digna és una de les premisses que hauria d'encapçalar la llei de benestar. Aquesta sí que parla de la obligatorietat de no produir-los-hi dolor ni sofriments, però en certs casos seria convenient que la legislació estigués més pautada per assegurar que aquestes premisses es compleixen en tots els àmbits i contextos possibles.

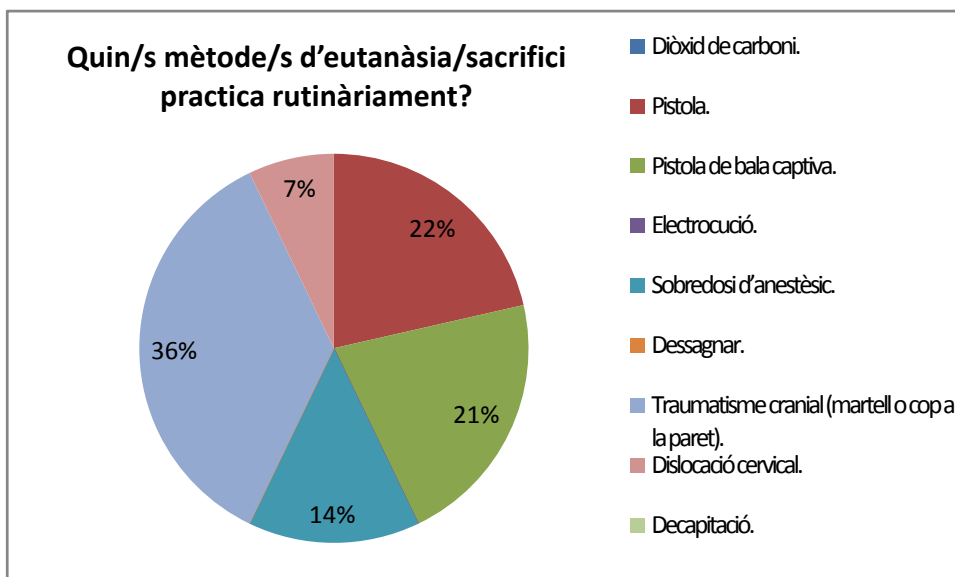

Aquesta pregunta vam decidir incorporar-la a l'enquesta per tal de saber quin era el perfil dels animals que podien arribar a ésser sacrificats a les explotacions, i per veure també el criteri del ramader a l'hora de decidir quins animals han o no han d'ésser sacrificats.

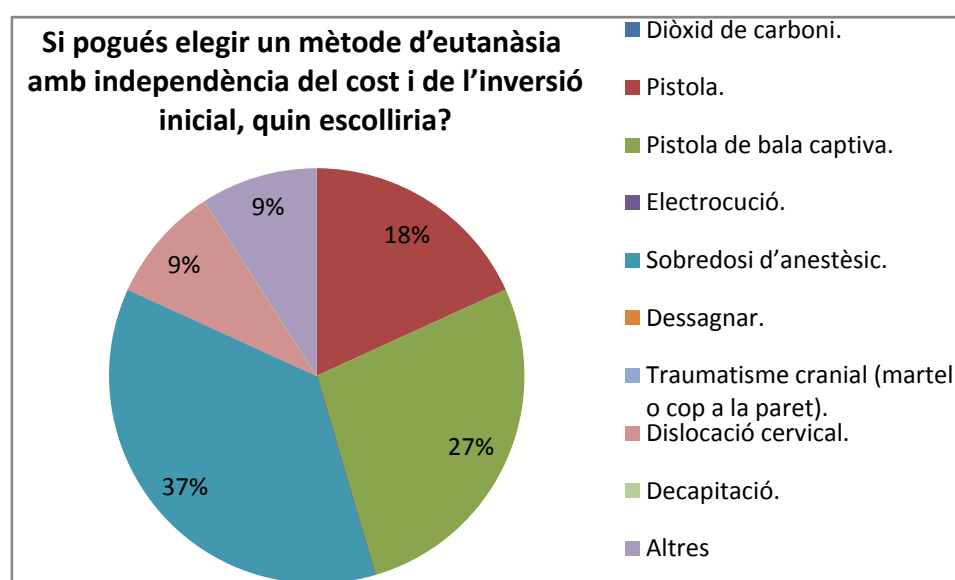
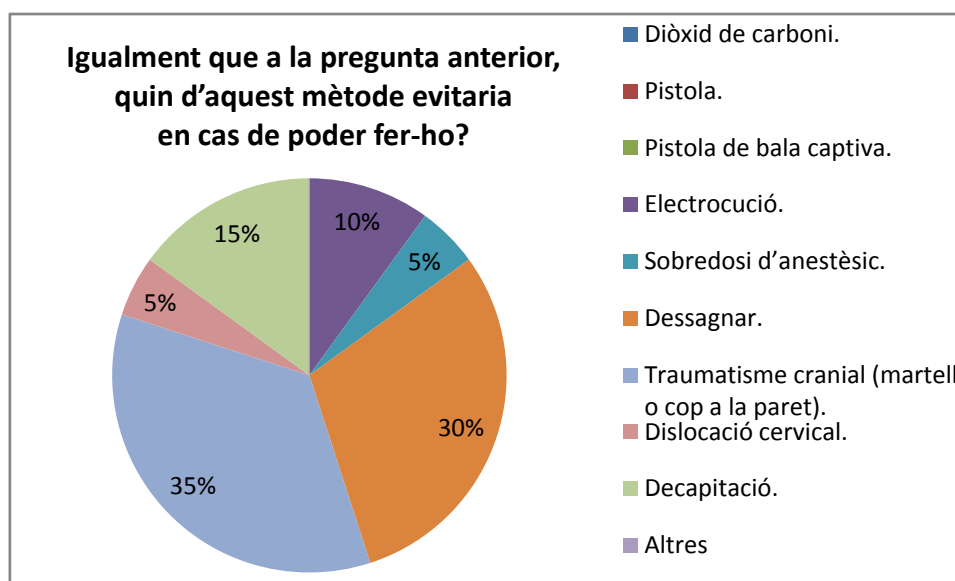
Considerem que els criteris predominats són de pes per a procedir al sacrifici d'un animal. A primera instància pot semblar que el fet que un animal deixi de produir o ser rendible és una raó de poc pes per a considerar que l'animal ha de ser sacrificat, però no hem d'oblidar que la producció ramadera és un negoci i la finalitat d'aquest és generar guanys. Cal dir també que aquelles raons que semblen insuficients per a justificar el sacrifici de l'animal són les que es troben menys representades.

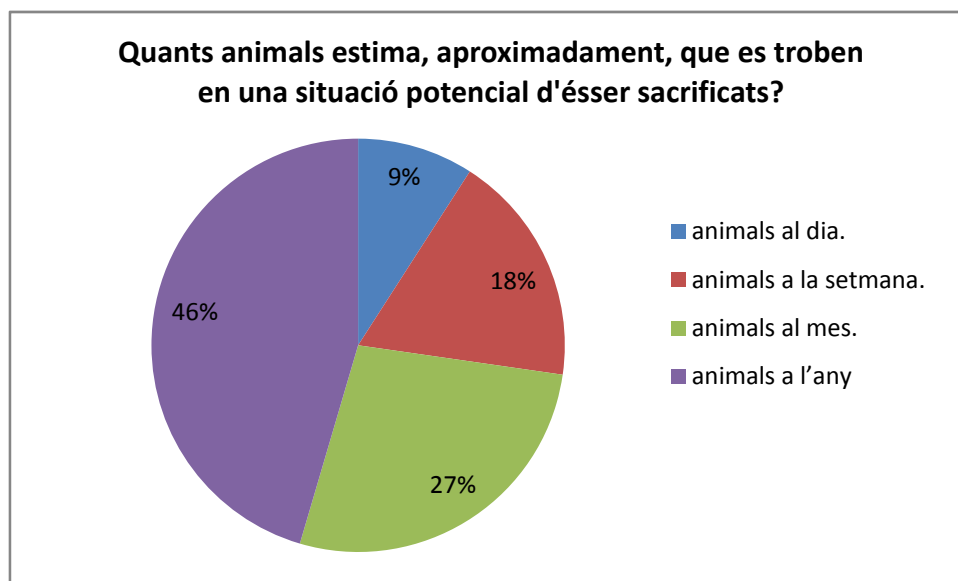
La informació obtinguda d'aquesta pregunta no aporta massa més elements que l'anterior qüestió, per aquesta raó creiem que aquesta no ha estat ben formulada inicialment pels autors. Així doncs, considerem que els resultats derivats d'aquesta són obvis i no mereixen més anàlisi.

En aquesta pregunta vam considerar com a possibles respostes tots els mètodes d'eutanàsia que hem incorporat en un apartat anterior del present treball. Entre aquests mètodes, n'hi ha que són més humanitaris que altres i la intenció final era veure si hi havia algun aspecte rellevant a destacar contraposant aquesta pregunta amb les dues següents.

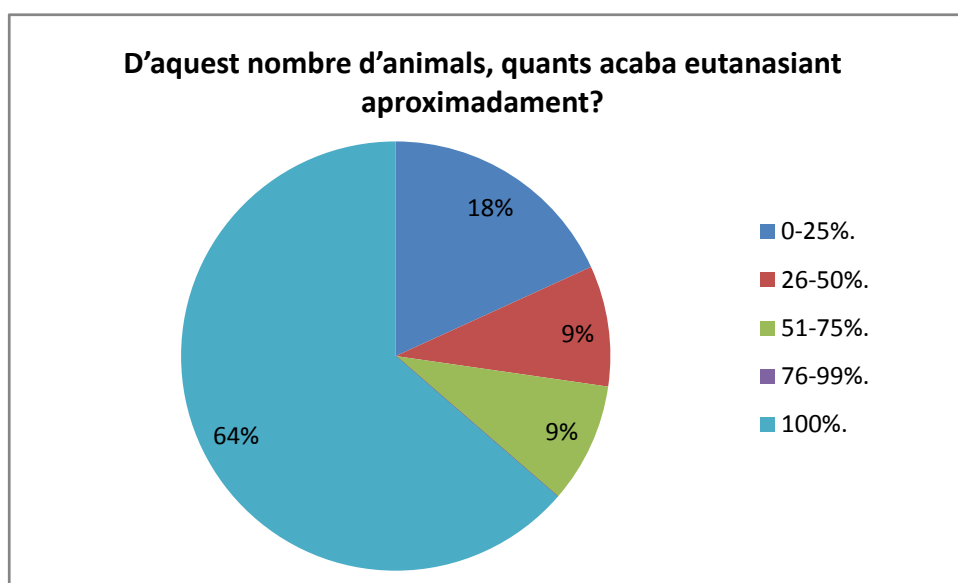
El que més crida l'atenció, és el fet que el mètode de sacrifici més utilitzat (traumatisme cranial, en un 36% dels enquestats), en la següent pregunta, és el que estar més representat com a mètode a evitar. Aquest és indicatiu que existeix una manca de mitjans o d'informació per a poder realitzar un mètode d'eutanàsia més humanitari en les explotacions, sobretot a les de porcs, ja que és on més s'utilitza aquesta metodologia. Enllaçant-ho amb la següent pregunta, veiem que el mètode que més prefereixen utilitzar els ramaders (sobredosis d'anestèsic) està molt poc representat a la gràfica de mètodes rutinaris utilitzats. L'explicació d'aquest fenomen rau en el fet que és un sistema que només pot ser realitzat per un veterinari, ja que és l'únic que té accés als fàrmacs.

Evidentment, els resultats d'aquesta pregunta estan íntimament relacionats amb el tipus d'explotació i, sobretot, amb l'espècie animal de renda predominant a la granja. Per això, el flux de baixes d'una granja de gallines no és el mateix que el d'una de porcs o de vaques, conseqüentment, succeeix el mateix amb la presència d'animals en situacions terminals. Per aquesta raó, és difícil extreure conclusions representatives i fidedignes, ja que s'ha barrejat la informació obtinguda de cadascuna de les granges sense tenir en consideració l'espècie animal, amb la qual cosa no es poden discriminar segons quines dades i, menys encara, extreure una idea precisa.

De totes maneres, els resultats ofereixen una aproximació força realista de la situació. S'observa que gairebé el 50% dels enquestats afirmen tenir animals en situacions susceptibles de practicar-los l'eutanàsia amb una freqüència d'un cop per setmana. Sobta, però, que sigui major la proporció d'animals que es troben en aquestes circumstàncies amb una periodicitat mensual que setmanal, tanmateix no es poden extreure massa conclusions degut al que anteriorment s'ha comentat.

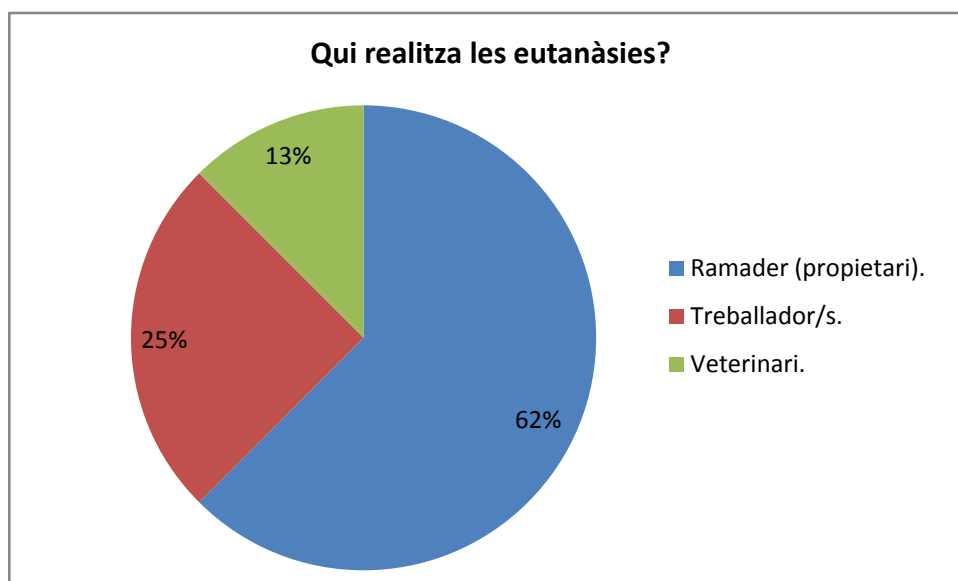
Per ampliar i completar, aquesta qüestió plantejada, s'hauria de realitzar un estudi de camp més exhaustiu que esdevingués espècie específic, per tal d'obtenir informació de cadascuna de les espècies animals de renda incloses en el treball i, d'aquesta manera, poder tenir una visió més precisa de la realitat.

Cal tornar a incidir que aquesta pregunta arrossega el biaix de l'anterior qüestió i no incorpora la distinció entre espècies animals de producció. No obstant, es fa palès que gairebé un terç de les respostes confirmen la pràctica de l'eutanàsia com a mètode pal·liatiu per resoldre la situació terminal de l'animal en totes les ocasions. I, també, cal no menystenir el 18% de ramaders que asseguren realitzar l'eutanàsia en tres de cada quatre animals circumscrits en aquesta situació.

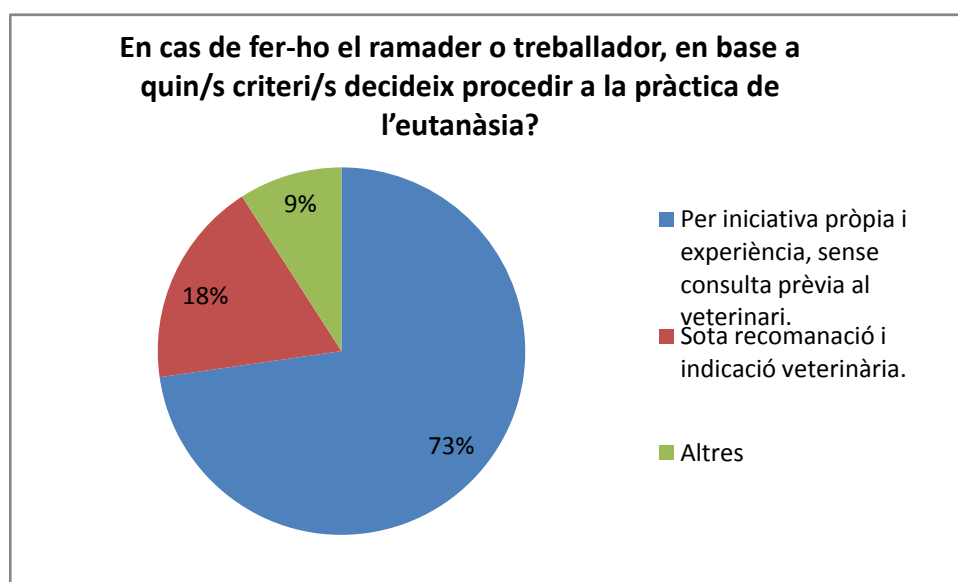
D'aquesta qüestió se'n poden extreure conclusions força vàlides, sempre i quan els ramaders hagin contestat sincerament i amb una certa precisió. Assumint que ha sigut en aquestes condicions, es pot concloure que la majoria d'animals susceptibles de practicar-los l'eutanàsia s'acaben sacrificant d'aquesta manera. Aquest aspecte permet deduir que la gran majoria d'animals terminals se'ls realitza l'eutanàsia a granja.

Una nova línia d'investigació, per tal d'ampliar la informació que ha suggerit aquesta qüestió, seria determinar el temps d'espera per part del ramader (assessorat pel veterinari) que destina fins a l'execució de l'eutanàsia, ja que permetria extrapolar sobre el patiment infligit a l'animal que roman en circumstàncies terminals.

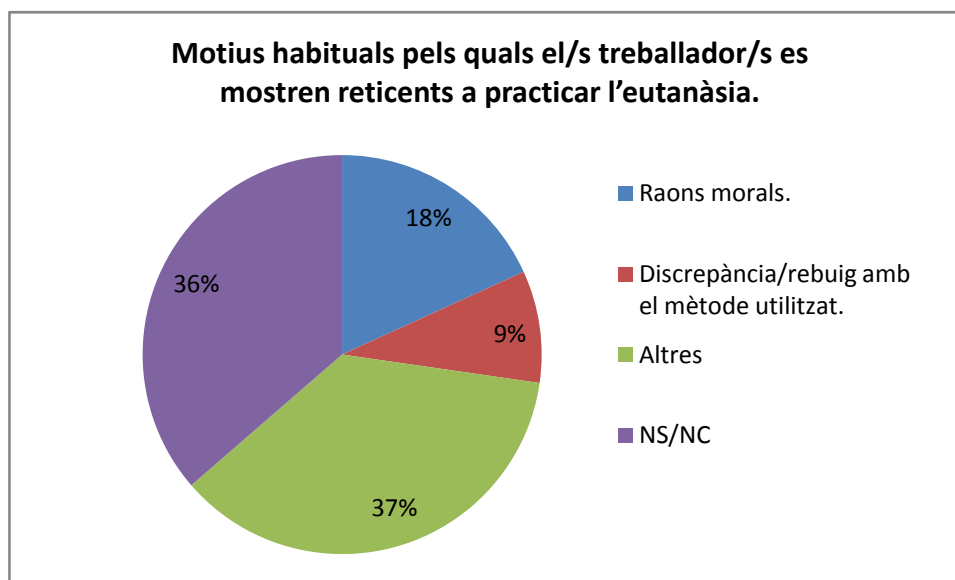
Aquest gràfic aporta una informació molt interessant, la qual es pot resumir en que gairebé un terç de les eutanàsies practicades a granja les realitza el ramader, i un 25% altres treballadors de l'explotació. Només un 13% de les eutanàsies són executades pel veterinari.

Així doncs, es pot concloure que el ramader és qui s'encarrega principalment de realitzar les eutanàsies dels animals a sacrificar. En ordre de major a menor importància, després es situa el treballador i, en última instància, el veterinari. Per tant, es pot comprovar sobre qui recau aquesta tasca força desagradable, incòmode i desagradable de realitzar.

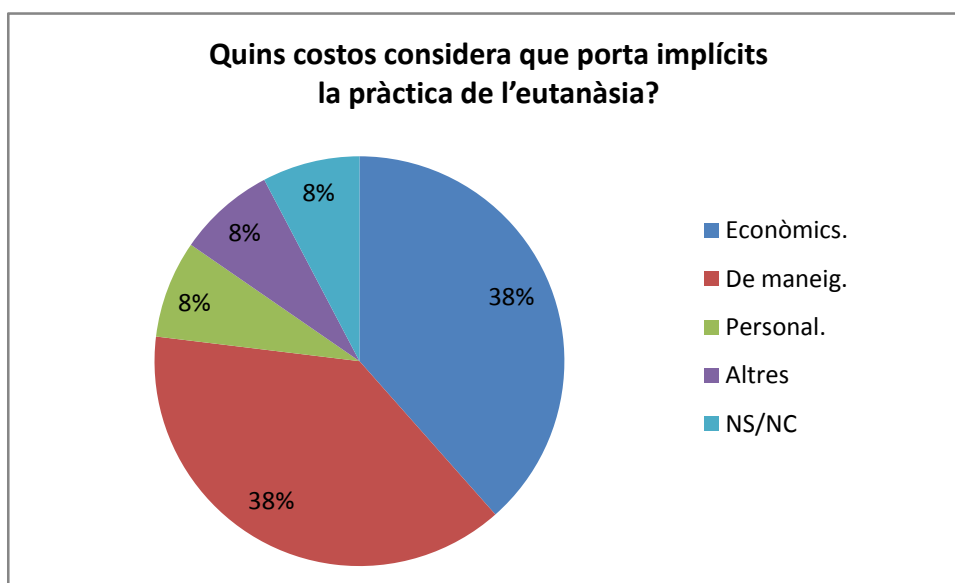
Gairebé el 75% de les respostes donades s'encaminen en la línia de que la decisió d'aplicar l'eutanàsia es basa en la iniciativa pròpia i experiència del ramader i, a més a més, sense consulta prèvia al veterinari. Aquesta informació fa palès el descontrol existent en el sector ramader en relació a l'aplicació de mesures de benestar animal i, per descomptat, la inexistència de manera sistemàtica i organitzada d'aquesta normativa al camp.

A més a més, també cal destacar el paper reduït que tenen els veterinaris en la presa de decisions, fet que suscita una certa preocupació perquè a priori és el professional expert i el responsable últim de vetllar pel benestar animal i la bona praxis ramadera. Per tant, en aquest cas, s'observa una parcel·la que la llei ha de definir i regularitzar per tal d'establir les competències i obligacions de cada professional implicat.

Aquest gràfic corrobora la idea que la majoria de treballadors d'una explotació ramadera, incloent l'empresari, són reticents a practicar l'eutanàsia principalment per motius morals i d'altres, entre els quals destaca la incomoditat del procés, el fet de ser desagradable i poc agraït, el sentir llàstima per l'animal, el veure perillar la seva integritat física, etc. En qualsevol cas, aquesta informació planteja la possibilitat d'oferir formació i preparació pràctica (també emocional) per part de les autoritats competents per resoldre aquesta qüestió i facilitar la tasca als treballadors.

Per tant, aquest punt també es considera susceptible d'ésser millorat per part dels responsables de garantir l'aplicació de la norma de benestar animal, ja que és força rellevant. És de vital importància tenir treballadors instruïts per realitzar tècniques d'eutanàsia de manera adequada i, sobretot, sense que representi cap perill o risc per la salut dels propis operaris i dels altres animals del ramat.

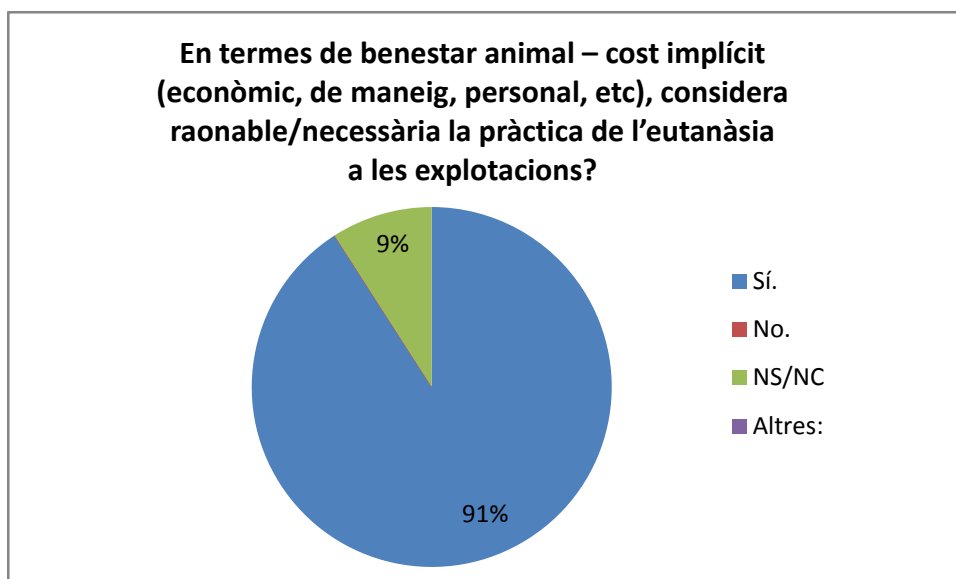
La percepció del ramader en relació als costos (de diversa naturalesa), que comporta la pràctica de l'eutanàsia, es fonamenta en els econòmics i de maneig. A primer cop d'ull, sembla força lògic i evident la resposta gairebé unànime dels ramaders entrevistats (reunint un 74% de les respostes). Per tant, en aquest cas, mereix poca anàlisi exhaustiva la tipologia de respostes, ja que és òbvia i prou indicativa la informació obtinguda.

Els costos econòmics, els qual ja s'han tractat extensament anteriorment en el treball, representen una càrrega feixuga que provoquen en el ramader un cert rebuig, malgrat és qüestió de temps i normalització de la situació l'acceptació d'aquest factor econòmic. En canvi, la qüestió del maneig sí que implica una reflexió un xic més profunda, ja que suposa una dificultat afegida a la tasca quotidiana ramadera que caldria trobar-hi una solució efectiva i realista perquè no esdevingués una raó de pes contrària a la pràctica de l'eutanàsia. Per tant, en aquesta línia, convindria conèixer més àmpliament quins són els problemes de maneig més habituals que apareixen i mirar de resoldre'ls de la manera més adient.

Referent al cost de l'eutanàsia, la resposta és completament unànime des del punt de vista del ramader, el cost del sacrifici corre al seu càrrec.

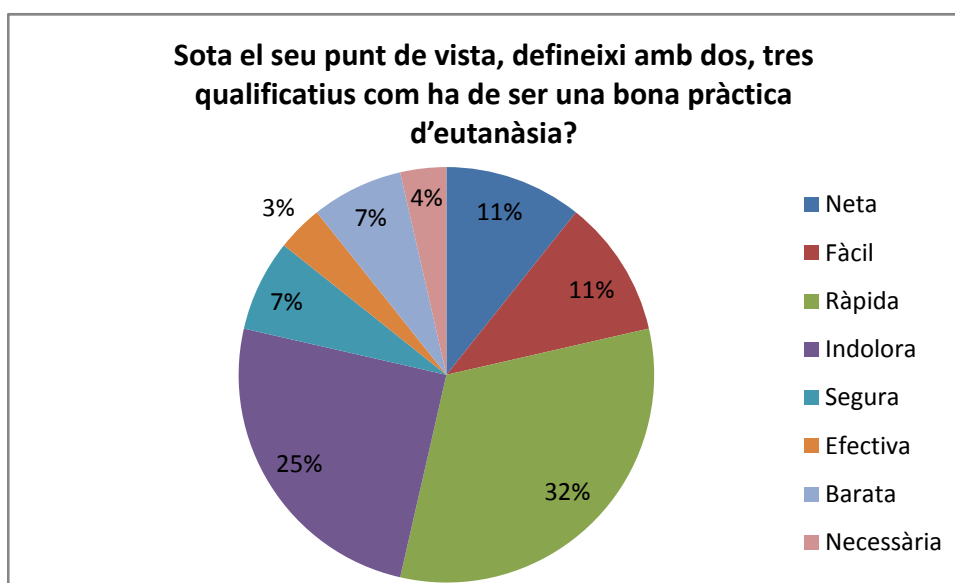
Avui per avui, el cost afegit de l'aplicació de les normes de benestar animal s'imputa al ramader. Ara bé, amb el temps, és molt probable que aquest cost es dilueixi entre els diferents agents de la cadena alimentària, o inclús, acabi recaient únicament en els consumidors. És qüestió d'esperar i observar com evoluciona la situació, però és evident que els ramaders requereixen d'algun estímul o incentiu econòmic per tal de sensibilitzar-los amb les bones pràctiques de benestar animal i el fet d'acomplir-les.

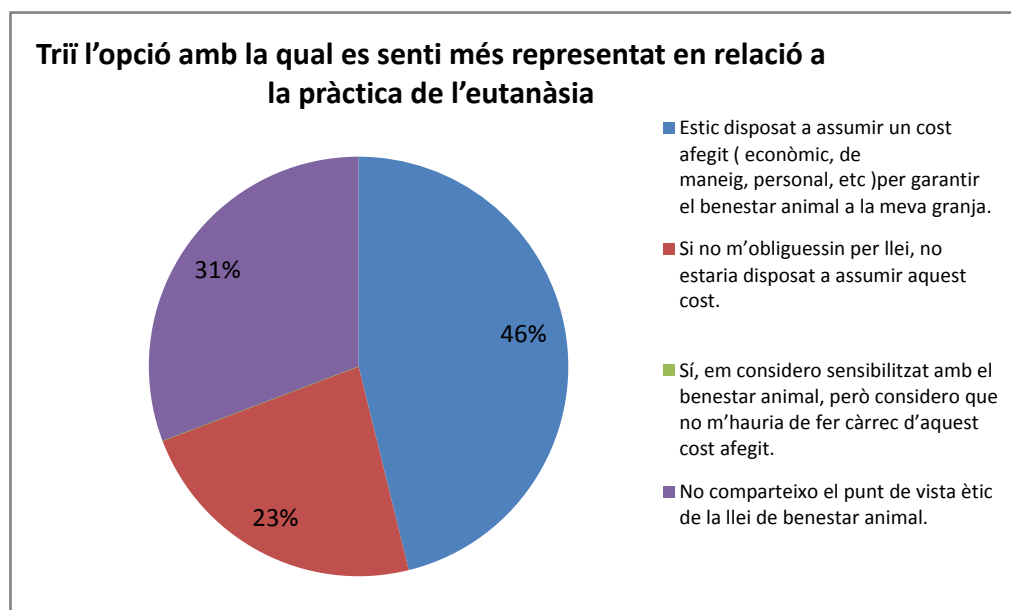
En aquest cas, es fa palesa la concepció que tenen els ramaders en relació a l'eutanàsia en termes de costos (de qualsevol origen) i beneficis.

Per tant, d'aquesta resposta gairebé unànime, favorable a la pràctica de l'eutanàsia com a mesura última de benestar animal, és important copsar que els ramaders estan força conscienciats amb els seus efectes beneficiosos i consideren que aquests fonamenten els costos associats que comporta.

Aquesta informació, tot i no ser massa representativa pel nombre d'explotacions enquestades, permet trencar una llança en favor de la implementació de les normes de benestar animal i prendre-la com una oportunitat per treballar conjuntament amb els ramaders perquè esdevingui un èxit rotund amb poques fissures en la seva aplicació al camp.

Els qualificatius més utilitzats per definir la pràctica de l'eutanàsia per part dels ramaders són: ràpida, indolora, neta i fàcil (per ordre decreixent). És una informació útil per comprovar com perceben els ramaders la utilització de l'eutanàsia a les seves granges i, també, per fomentar la seva aplicació en d'altres indrets o sectors més reticents.

Aquesta pregunta, probablement, és la més representativa i indicativa de l'estat de la qüestió en granja. La gràfica que s'obté de les diferents respostes donades permet fer-se una composició de la situació en relació a l'eutanàsia al camp. Així doncs, s'observa que gairebé el 50% de ramaders es mostren receptius a assumir el cost de l'eutanàsia i, evidentment, realitzar-la. És un símptoma esperançador i que ha de servir d'estímul a les autoritats competents per treballar en aquesta direcció i, sobretot, considerant l'opinió del sector.

No obstant, existeixen percentatges moderats, que des de dos punts de vista diferents, mostren un rebuig complet a la introducció de la pràctica de l'eutanàsia en condicions de benestar animal. Per una banda, sostenen l'opinió que si no fóra d'obligat compliment no assumirien els costos de l'eutanàsia. Aquest posicionament és lícit i respectable però, al cap i a la fi, acabaran acatant la normativa, per tant, seria convenient fer un treball pedagògic amb aquest tipus de ramaders per tal que acceptin de més bon grat la iniciativa. D'altra banda, hi ha un reducte força important en nombre, que afirma no compartir èticament els preceptes de la llei de benestar animal. Altre cop, es denota una manca de sensibilització i, potser formació, que no deixa de ser responsabilitat de les autoritats competents. Evidentment, és important escoltar el punt de vista d'aquests ramaders, però encara més cabdal esdevé persuadir-los i convèncer-los de la necessitat d'aplicar una normativa de benestar animal, de la qual ells també se'n sentin partíceps.

Seguidament, es recullen les idees principals que s'extreuen del buidatge d'informació de les enquestes realitzades, després de realitzar una anàlisi força acurada de cadascuna de les preguntes confeccionades i respostes ofertes pels ramaders.

- Manca de preocupació dins del sector per la llei de benestar animal. Caldria prendre mesures per la sensibilització de les generacions futures.
- Una minoria de ramaders han tingut inspeccions en matèria de benestar animal i cap d'elles s'ha centrat en com es realitzava l'eutanàsia. L'administració hauria d'augmentar el nombre de controls, així com, la freqüència de les supervisions.
- La majoria de ramaders no comparteixen l'ètica/moral de la llei de benestar. A més, aquestes afecten negativament a l'economia del ramader i al volum de feina.
- La majoria d'enquestats no ha rebut cap formació en termes de benestar animal, tot i que la llei els obliga. L'administració hauria d'organitzar més cursos per als ramaders.
- Les practiques d'eutanàsia són una realitat palesa a les explotacions.
- Els criteris per justificar l'eutanàsia d'un animal són raons de pes pels ramaders.
- El mètode d'eutanàsia més utilitzat és el traumatisme cranial. Sorprenentment, el mètode a evitar també és el mateix, fet que indica una falta de mitjans tècnics i/o informació. El mètode que més s'utilitzaria només el pot realitzar el veterinari (sobredosis d'anestèsic).
- Existeix un nombre d'animals suficientment important susceptibles d'ésser sacrificats, dels quals la gran majoria se'ls acaba practicant l'eutanàsia.
- L'execució de l'eutanàsia generalment la realitza el propi ramader de l'explotació i, en la majoria d'ocasions, sota el seu criteri o punt de vista.
- Es percep una certa reticència per part dels operaris de les granges a la utilització de l'eutanàsia, sobretot per raons morals i d'altres implícites a la pròpia tècnica de l'eutanàsia.
- Els costos econòmics i de maneig, implicats en l'eutanàsia, són els més destacats pels ramaders. A més a més, els costos econòmics de la pràctica del sacrifici van a càrrec del ramader en totes les granges entrevistades. Tanmateix, els ramaders troben positiva l'aplicació de l'eutanàsia en termes de benefici - cost, qualificant-la d'un procediment ràpid i indolor majoritàriament.

- En general, hi ha forces ramaders que estan disposats a assumir el cost de l'eutanàsia per tal d'acomplir la llei de benestar animal a la seva granja. No obstant, existeix una facció de ramaders que mostren el seu desacord en assumir la despesa de l'eutanàsia però assenteixen que si és d'obligat compliment ho respectaran i procediran d'acord a l'establert. A més, també hi ha una altra facció que està completament en desacord amb la llei de benestar animal des del punt de vista ètic, els quals es mostren més bel·ligerants però conscients que l'acabaran aplicant en última instància.

Situacions tipus

Discussió

“La majoria de la indiferència, apatia i crueltat que veiem, tenen el seu origen en la falsa educació que donem als nostres fills sobre els drets dels animals i el nostre deure amb ells.”

J. Todd Ferrier (1855 – 1943)

En aquest apartat els autors tracten de donar resposta a les preguntes i opinen sobre les tres situacions tipus (A, B i C) de l'apartat **SITUACIONS TIPUS: plantejaments**.

SITUACIÓ TIPUS A

En una explotació porcina, hi ha una truja que va patir una ferida a la columna, a nivell lumbar, la qual va progressar en una mielitis provocant paraplegia de les extremitats posteriors i deixant l'animal sense mobilitat (paraplegia no ambulatoria).

El ramader es troba en una situació en la qual té una truja improductiva i que no és acceptada a l'escorxador al no poder entrar-hi per si sola.

El manteniment de la truja li suposa un cost que no és compensat perquè aquesta no produeix, de manera que, al ser reticent a practicar una eutanàsia a la granja, el ramader decideix aïllar la truja en qüestió sense menjar ni beure fins que aquesta es mori per inanició.

- **És ètic que es deixi morir un animal d'inanició?**
 - o No és acceptable, tant dins del marge ètic existent actualment a la societat en general com en l'aplicat legislativament, deixar morir un animal d'inanició. Malgrat que no es parla d'un dolor agut físic, l'estrès per inanició (fàcilment comprensible per a les persones) es considera especialment alt. És intolerable una actuació d'aquest tipus en un sector (en els altres tampoc) on les lleis de benestar animal estan a l'ordre del dia (RD 1135/2002, relatiu a les normes per a la protecció dels porcs) i on la llei 22/2003, en la part d'infraccions, considera una falta greu deixar un animal sense menjar ni beure. Ens trobem, doncs, davant una pràctica il·legal generalitzada en el sector, que hauria d'estar erradicada i controlada pels veterinaris de cada explotació.
- **Haurien d'acceptar els escorxadors animals com la truja de la situació tipus A?**
 - o El marge d'acceptació dels animals als escorxadors (comentat a l'apartat **ESCORXADORS**) és estret i té moltes justificacions sanitàries i pràctiques. La seguretat alimentària en productes de consum humà és elevada i malgrat haver-hi casos que no suposessin un risc infecció, el procés de tria i separació seria costós, lent i poc pràctic. No obstant, com s'ha pogut comprovar al llarg del treball, fora dels escorxadors també es poden practicar eutanàsies amb mètodes i resultats més que satisfactoris.

SITUACIÓ TIPUS B

En una explotació de vaques lleteres, una vaca de 4t part va tenir un part distòcic amb forces complicacions en la sortida del fetus. A les 2 hores post part, el ramader se la va trobar a terra eixarrancada (*oberta de cames, causat per una paràlisi bilateral del nervi obturador que paralitza els músculs abductors*). Mitjançant un tractor i uns arnesos la van aconseguir posar de peu i el veterinari li va administrar vitamina B. L'endemà al matí un altre treballador se la va tornar a trobar eixarrancada a terra. Altre cop, amb el tractor i els arnesos la van tornar a posar dreta. Ben entrada la nit del mateix dia, el ramader, que havia anat a la granja per un part, se la torna a trobar a terra.

Aquest, cansat, decideix esperar a demà i practicar-li una eutanàsia, ja que aquella vaca és un animal que no podrà tornar a parir i que tampoc es pot munyir.

L'endemà a mig matí, el ramader li encarrega a un treballador que agafi un mall i, mitjançant un cop al cap (*traumatisme craniencefàlic*) li produeixi a la vaca la mort.

El treballador, tot i que no li fa gràcia haver de fer-ho, intenta complir amb la feina. Al cap de mitja hora aconsegueix sacrificar l'animal amb moltes dificultats i després d'una multitud de cops.

- **S'ha d'aplicar eutanàsia a animals que, malgrat no ser productius i/o no poder extreure'n cap guany econòmic amb la seva mort, no estan soffrint?**
 - o Aquesta pregunta és complexa i certament ens trobem en un punt on les opinions varien, com ho farien a la societat, depenent del grau de consciència, d'empatia, de pragmatisme, etc. Cal tenir en compte tants factors que s'acabaria discutint la pròpia ètica de l'existència de les explotacions animals, tema que no pretén abordar aquest treball. El que és acceptat per tots és que un animal en la situació de la vaca no podria tenir una qualitat de vida decent, de manera que l'aplicació de la eutanàsia en aquest cas concret seria correcte.
- **És correcta la manera com el treballador procedeix a sacrificar la vaca?**
 - o No. Com s'ha exposat a l'apartat **MÈTODES D'EUTANÀSIA**, els mètodes acceptats en l'eutanàsia de bovins són la pistola, la pistola de bala captiva, l'electrocució, la sobredosi d'anestèsic i la combinació d'aquests mètodes amb el dessagnat. La mida de l'animal, la resistència del seu crani i la inexperiència del treballador en el mètode desaconsellen rotundament la seva utilització. Ens trobem en un cas de mala praxis, fet que pot convertir la correcta elecció de practicar una eutanàsia en una situació greu de maltractament animal.

- **S'ha de poder negar un treballador a ser el botxí de l'animal si èticament no troba acceptable la mort d'aquest o la manera de produir-la?**
 - o En una societat on cada vegada s'està més conscienciat respecte als drets dels animals, és possible que un treballador es negui o, com a mínim, presenti dubtes a l'hora d'aplicar una eutanàsia. Tot i que, la majoria de les queixes es decanten més per no trobar acceptable la manera de sacrificar l'animal (fet que podria resoldre's fàcilment amb una legislació que regulés els mètodes, o amb una millora dels mètodes per part del ramader), la pràctica d'eutanàsies en les explotacions no ocupa un volum de treball gens alt, de manera que s'hauria de respectar l'elecció d'un treballador a no participar-hi.

SITUACIÓ TIPUS C

En una explotació de producció cavalls de carn, el veterinari es troba amb un animal postrat a terra, que renilla i que contínuament fa moviments denotant un dolor intens constant. El ramader li explica que fa un dia i mig que està sofrint així i que no havia fet cap actuació perquè es pensava que l'animal moriria al cap de poques hores.

El veterinari li pregunta si ha observat cap signe d'empitjorament respecte a la primera vegada que se'l va trobar postrat i amb els signes de dolor agut. El ramader considera que està pràcticament igual però que renilla una mica més.

El veterinari observa l'animal i diagnostica un procés patològic greu i molt dolorós en estat avançat. No hi ha manera de salvar l'animal, però aquest segueix sofrint.

També li suggereix al ramader una eutanàsia per evitar que l'animal segueixi patint, però el ramader l'avisava de que ell no en pagarà el cost ja que no es pot permetre despeses "innecessàries", considerant que l'animal acabarà morint en poques hores o pocs dies degut al propi procés de la malaltia.

El veterinari no eutanàsia l'animal i aquest segueix patint fins que mor al cap de 18 hores.

- **És ètic no actuar amb un animal que està sofrint, deixant que mori per culpa de la pròpia malaltia?**
 - o No. En la legislació veterinària de petits animals no s'obliga al veterinari a actuar en cas que l'animal tingui propietari al sobreentendre's (potser erròniament) que aquest sempre decidirà a favor de l'animal. En la producció animal, davant la manca de relació emocional del ramader amb l'animal (fins i tot certes actituds excessivament passives i apàtiques, accentuades al treballar amb aquests), cal que la garantia del benestar animal, incloent-hi el dret a viure sense sofriment i a una mort digna en cas de patiment, l'aporti el veterinari amb el suport de la legislació.
- **Hauria d'actuar el veterinari independentment de la voluntat del ramader?**
 - o Sense una legislació que li doni suport, el veterinari es queda sense protecció i es troba entre l'espasa i la paret. Aquest treballa (i cobra) d'un empresari que vol estalviar-se el màxim de diners, de manera que si el veterinari actua i li fa pagar, el ramader considerarà que aquest treballador no és tot l'eficient que podria ser (li fa augmentar els costos) i pot voler buscar-ne un altre. D'altra banda, se li ha d'exigir a un veterinari una actitud crítica amb les explotacions i d'empatia amb els animals, fet que hauria de fer que el veterinari no tolerés el desenllaç de la situació.

- **Hauria d'estar obligat el ramader a l'aplicació de l'eutanàsia en animals que es trobin en situacions com la tipus C?**
 - Sí. Es troba a faltar una llei que obligui a un ramader a assumir els costos d'una eutanàsia sempre i quan el veterinari consideri que aquesta s'ha de duu a terme. Sense una llei darrere i una actitud correcte del veterinari no s'aconseguirà canviar el concepte que tenen els ramaders vers l'eutanàsia per evitar el sofriment, considerada actualment com una despesa innecessària que s'hauria de concebre com una despesa implícita i lògica en qualsevol treball amb animals.

Conclusions

**“I en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora!,
que tot està per fer i tot és possible.”**

Miquel Martí i Pol (1929 – 2003)

En primer lloc, a partir de l'estudi exhaustiu i comparatiu dels diversos mètodes d'eutanàsia existents al mercat i d'utilització legal, es pot concloure que davant l'ampli ventall de possibilitats existents, hom ha d'escollir la tècnica i els productes vinculats, assumint com inacceptable qualsevol tècnica èticament no segons les seves necessitats i interessos, sense menystenir el cost econòmic que comporta considerant la utilització derivada. Un dels aspectes més rellevants, en relació a la tècnica d'eutanàsia emprada, és la seva correcta execució per tal que esdevingui efectiva i no apareguin complicacions associades que empitjorarien el patiment de l'animal. A nivell pràctic, un altre fet a destacar resultat de l'elecció d'una tècnica d'eutanàsia o altre, és l'estètica associada que, en alguns casos, desperta certa reticència entre operaris i ramaders. Per exemple, en el cas del traumatisme cranial o el dessagnat, malgrat garantir el benestar animal des del punt de vista científic-tècnic, resulta molt desagradable i incòmode per molts treballadors, els quals preferirien utilitzar una altra mètode.

Referent al cost de l'eutanàsia, cal ser conscient que és variable segons el mètode escollit i, per tant, el factor econòmic és important i limitant en el procés de tria de la tècnica d'eutanàsia. Evidentment, com ja s'ha palesat, no existeixen suficients estudis per ponderar econòmicament i de manera objectiva cadascun dels mètodes d'eutanàsia, així doncs, és difícil expressar una opinió fonamentada i coherent.

Des del punt de vista ètic, és d'obligat compliment per part del professional veterinari vetllar pel benestar dels animals de producció, així com, assegurar-los unes condicions d'allotjament adequades. Òbviament, el veterinari, també, té el deure ètic que el vincula al ramader, el qual es dirigeix a l'assessorament zootècnic de l'explotació perquè l'activitat maximitzi els beneficis obtinguts. Aquesta dicotomia suscitada és fonamental que el veterinari sàpiga afrontar-la i pugui trobar les eines adequades per poder-la gestionar de manera equilibrada. Tanmateix, el veterinari és un agent crucial pel bon desenvolupament de la normativa de benestar animal, ja que podria assumir un punt entremig entre els legisladors i ramaders.

Es conclou que la legislació sobre benestar animal, fent referència exclusivament a la temàtica del sacrifici, està ben regulada i contemplada pels animals destinats a escorxador, però existeix un buit important en les tasques d'eutanàsia que es duen a terme a les explotacions, sobretot pel que fa a criteris que la justifiquin i la metodologia a seguir en les diferents situacions que es poden donar en cadascun dels sectors productius. Es considera que és un punt important a reflexionar i millorar en un futur pròxim, ja que poder gaudir d'una mort digna ha de ser un dels pilars bàsic de qualsevol llei de benestar animal.

En base als coneixements adquirits a partir de les enquestes i de la revisió bibliogràfica realitzada, els autors del present treball constaten una manca d'implicació política, ramadera i veterinària en la regularització i aplicació de la pràctica de l'eutanàsia en granges. Els dèficits legals existents en la normativa de benestar animal, la manca d'una major conscienciació ramadera en relació al dret "animal" a morir dignament i la poca valentia veterinària per capitanejar aquesta iniciativa, han de superar-se amb una legislació més completa, esforç i un canvi de mentalitat, perquè tot i trobar-nos en el naixement d'una corrent de pensament favorable al benestar animal, no convé baixar la guàrdia, cal continuar treballant perquè hi ha molt per fer.

Bibliografia

- M. Morrow. 2006. *Euthanasia decisions: We can do better*. International Pigletter. Vol. 26 (1b)
- García Ferrando, Alós. 2001. *Tipos de encuestas y diseños de investigación*. UNavarra publicaciones.
- Ganong, W.F. (1998). *Fisiología médica*. Mexic: Editorial Manual Moderno.
- VV.AA (2003). *Tratamiento del dolor*. Espanya: Editorial Bohringer Ingelheim España S.A.
- Grimm, K.A.; Lamant, L.A. & Tranquilli, W.J. (2000). *Tratamiento del dolor en pequeños animales*. Espanya: Editorial Multimedica.
- VV.AA (2007). *Curs de benestar animal en explotacions porcínes*. Espanya: Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural.
- Dirección general Sanidad y Protección de los consumidores. *Ficha sobre bienestar de los animales*. Comisión Europea. Marzo 2007
- VV.AA. *Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to the welfare aspects of various systems of keeping laying hens*. The EFSA Journal (2005) 197, 1-23
- P Chevillon, C Mircovich, S Debroca y JY Fleho. *Técnicas de eutanasia en granja*. 2005. Suis. Nº 19: 26-35
- Conjunt de diaris oficials de la Unió Europea. 18.11.2009. L303/1
- Gencat.cat secció benestar animal → <http://www.gencat.cat/salut/acsa/html/ca/dir3070/index.html>
- <http://www.efsa.eu.int>
- <http://eldivandegladys.iespana.es/defensaanimal.htm> FRASES SOBRE BENESTAR ANIMAL
- www.aasv.org EUTANASIA EN LA GRANJA - OPCIONES PARA EL PRODUCTOR
- www.vetmed.ucdavis.edu THE EMERGENCY EUTHANASIA OF SHEEP AND GOATS

- www.3tres3.com (LEGISLATURA I LITERATURA CIENTÍFICA SOBRE SECTOR PORCÍ)
- www.mapag.gouv.qc.ca *GUIDE TO ON-FARM STUNNING AND EUTHANASIA OF SPECIALTY POULTRY AND BARNYARD FOWL.*
- www.aabp.org *PRACTICAL EUTHANASIA OF CATTLE CONSIDERATIONS FOR THE PRODUCER, LIVESTOCK, MARKET OPERATOR, LIVESTOCK TRANSPORTER AND VETERINARIAN*
- Real Diccionario de la Lengua Española
- Diccionari de la llengua catalana del IEC